

ALGEMEEN OUDEREN VERBOND

ER IS NÙ GEEN ANDERE KEUS MEER

PROGRAMMA 1994 - 1998

DOCUMENTAATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

LIJST 18

ALGEMEEN OUDEREN VERBOND

PROGRAMMA 1994 - 1998

ALGEMEEN OUDEREN VERBOND

Opgericht te Eindhoven, 1 december 1993

Secretariaat:

Postbus 6263,
5600 HG Eindhoven.

INHOUD

GRONDSLAG	5
1 DOELSTELLINGEN VAN HET ALGEMEEN OUDEREN VERBOND	5
2 WAAROM HET ALGEMEEN OUDEREN VERBOND?	6
3 UITGANGSPUNTEN	6
4 ECONOMISCH DRAAGVLAK	8
4.1 WERKLOOSHEID EN WERKGELEGENHEID	9
4.2 LASTENVERZWARING EN HET PROBLEEM VAN DE 'WIG'	9
4.3 GAAN WERKGEVERS EN WERKNEMERS VRIJUIT?	10
4.4 ZOEKLICHT OP DE MENSELIJKE ARBEID	10
4.5 BELONING VAN DE ARBEID	11
4.6 KENNISVERGARING EN KENNISOVERDRACHT (ONDERWIJS).	12
4.7 KANSEN EN BEDREIGINGEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN	13
4.8 INVESTERINGEN	15
4.9 DOLGEDRAAIDE REGELGEVING VAN DE OVERHEIDSORGANEN.	16
4.10 FISCALE KANTTEKENINGEN.	17
5 DISCRIMINATIE	18
6 AOW EN AANVULLEND PENSIOEN	18
7 GEZONDHEIDSZORG	20
8 VEILIGHEID EN STRAFRECHT	22
9 VLUCHTELINGENBELEID	23
10 ALLOCHTONEN EN INDISCHE NEDERLANDERS.	23
11 NATUUR EN MILIEU	24
12 VERKEER EN VERVOER	27
13 BESTUURLIJKE VERNIEUWING.	27
14 VOLKSHUISVESTING.	28
15 BUITENLANDS BELEID.	28
16 DEFENSIE.	29
17 CULTUUR.	29
18 OMBUIGINGEN EN FINANCIËLE VERANTWOORDING	29

GRONDSLAG

1. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, zoals op 10 december 1948 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
2. Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden, waarvan in het bijzonder Artikel 1, te weten:
"Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld.
Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan".

1 DOELSTELLINGEN VAN HET ALGEMEEN OUDEREN VERBOND

1. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND wil de belangen behartigen van alle Nederlanders en vooral van de ouderen. Ouderen hebben recht op respect en op een gelijkwaardige plaats in de samenleving. Ze hebben de welvaart helpen opbouwen.
2. De ouderen dienen zich mede-verantwoordelijk te voelen voor de jongeren: Zij zijn immers de ouderen van morgen!
3. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND wil handelen vanuit het hart met eerbied voor de mens, de fauna, de flora en ons milieu. Géén botte oppositie, maar constructieve samenwerking met partijen en groeperingen van goede wil.
4. Met elkaar een samenleving opbouwen teneinde een wereld achter te laten die beter is dan die van nu.
5. Het roer moet om. Wij moeten af van het korte termijn denken en zijn voorstanders van een lange termijn beleid. Daarin moet terdege rekening wordt gehouden met de belangen van de ouderen van nu en de ouderen van de toekomst.

2 WAAROM HET ALGEMEEN OUDEREN VERBOND?

In brede lagen van de Nederlandse bevolking, in het bijzonder bij de ouderen, die zijn opgegroeid met bepaalde normen en waarden, leven gevoelens van onbehagen over de wijze waarop de "politiek" meent problemen te moeten oplossen.

Men is ontevreden over:

- De uitkleding van de BEJAARDENZORG, zoals de bejaardenoorden, verzorgings- en verpleegtehuizen en de thuiszorg;
- De onveiligheid in het verkeer en de onvoldoende bestrijding van CRIMINALITEIT, VANDALISME en STRAATTERREUR ('s avonds durft men niet meer naar buiten);
- Het VREEMDELINGENBELEID;
- De aanpak van het probleem van de DRUG- en GOKVERSLAAFDEN;

En daar bovenop, als klap op de vuurpijl, willen de gevestigde politieke partijen:

- de AOW bevriezen;
- de gepensioneerden over hun AANVULLEND PENSIOEN AOW-premie laten betalen.
Het laatste zou betekenen dat gepensioneerden, nadat ze tijdens hun werkzame leven AOW-premie hebben betaald voor de hen voorgaande generatie, nu ook voor hun eigen AOW wéér AOW-premie zouden moeten betalen.

En dat noemen de traditionele politieke partijen dan "OUDERENBELEID".

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND staat een fundamenteel ander beleid voor, zoals hierna wordt aangegeven.

3 UITGANGSPUNTEN

Is een sterke positie van het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND in de Tweede Kamer (en, na de Statenverkiezingen, in de Eerste Kamer) wel nodig? Ja!

Maar de grote, gevestigde politieke partijen zorgen toch al voor een goede behartiging van de belangen van de ouderen? Neen! Dat hebben hun verkiezingsprogramma's en de recente uitspraken van hun lijsttrekkers inmiddels wel geleerd: bevriezing van de AOW gedurende de komende vier jaar. Dat zou in het gunstigste geval, wanneer de inflatie zou dalen tot 1,5% per jaar, kunnen leiden tot een koopkrachtverlies van mogelijk ruim 2%, óók per jaar. Nu bij de gemeenteraadsverkiezingen is gebleken dat de ouderen zo'n ontwikkeling niet accepteren, hebben de grote partijen die belangrijke groep in onze bevolking opeens "ontdekt". Er zou nog wel wat kunnen worden bijgesteld indien de conjunctuur - de golfbeweging in de bedrijvigheid die betere tijden laat wisselen met minder goede - meevalt. Dus meer groei dan de door de traditionele partijen veronderstelde 1,75% per jaar. Maar dat moeten wij maar afwachten. Vanaf de jaren '80 hebben de AOW'ers al zo'n 12% aan koopkracht moeten inleveren. Het vertrouwen van die groep in de traditionele partijen is dus niet groot meer. En hebben die partijen een tijd geleden ook al

niet het midden- en kleinbedrijf als politiek interessante sector ontdekt? Toen die sector zich ging roeren omdat zijn belangen stelselmatig politiek werden genegeerd? Toch goed om in herinnering te brengen.

Bij de afsluiting van het Europese jaar voor de ouderen heeft de Europese Raad van Ministers een beginselverklaring uitgegeven. Hierin wordt gesteld dat ouderen een positieve rol kunnen spelen in het maatschappelijke, culturele en economische leven. Daarom moeten ouderen in staat worden gesteld actief te blijven deelnemen in het maatschappelijk leven. In de verklaring gaat het verder om het volwaardige burgerschap van ouderen, in vrijheid en met gelijke rechten en plichten. De integratie van ouderen zal worden bevorderd door te strijden tegen uitsluiting, sociaal isolement en discriminatie. De persoonlijkheid van ouderen en hun recht op privacy dienen te worden eerbiedigd. De EG-Raad van Ministers verzoekt de lidstaten om volgens deze beginselen beleidsmaatregelen te nemen.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND zet zich - ondermeer - in voor het veiligstellen van een onbezorgde oude dag na een volbrachte taak ten dienste van onze samenleving. Het VERBOND is er dus ook voor jongere mensen, want ook zij zullen eens op onbezorgde wijze oud willen worden. Zo gezien betreft het een belang van **alle** kiezers en zelfs van hen die nog niet kiesgerechtigd zijn.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND zal in de Tweede Kamer beslist niet alleen zijn stem laten horen als het om vraagstukken van de ouderen gaat. Ons verkiezingsprogramma is een nationaal programma en heeft dus een brede basis. Het geeft een visie over het wenselijke economische draagvlak. Want een verantwoorde zorg voor hen die deze behoeven moet eerst worden verdiend. Het programma gaat in op arbeid en bedrijfsleven. Op belastingen, buitenlands beleid, cultuur en defensie. Op milieu en regelgeving door de overheid. Op veiligheid, volksgezondheid, volkshuisvesting. En ook op het vluchtelingenvraagstuk.

Onze kandidaten voor een Tweede Kamerzetel en bestuurders staan niet op afstand van het arbeidsproces en de maatschappelijke werkelijkheid. Zij zijn lang niet allen ouderen-in-ruste. Er zijn evenzo enthousiaste veertigers onder!

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND heeft een algemeen doel. De belangen van U allen: vrouwen en mannen, van welke leeftijd, godsdienst, levensovertuiging en ras dan ook, gaan ons ter harte. Zo lang zij maar de fundamentele rechten van de mens en de fundamentele vrijheden onderschrijven. En solidariteit als beginsel erkennen. Staan voor elkaar. Beseffen dat een samenleving eerst dan inhoud heeft en bestendig is indien de leden ervan zich verbinden om in de praktijk van alle dag uiting te geven aan menselijke waarden (maatstaven voor denken, spreken en handelen) en normen (de concrete inhoud ervan).

Het stemt tot nadenken dat de traditionele politieke partijen kennelijk nogal zijn geschrokken van de opmars van ouderen in vele gemeenteraden en van de talloze sympathiebetuigingen uit alle lagen van de bevolking. Ook van vele jonge mensen. Wij willen hen niet teleurstellen. Heel veel werk valt te doen op gemeentelijk en provinciaal niveau. Echter het "grote beleid" krijgt vorm in "Den Haag". Ook dat willen wij beïnvloeden en die verantwoordelijkheid willen wij op ons nemen na 3 mei a.s.

MET UW STEUN.

4 ECONOMISCH DRAAGVLAK

Het blijvend veiligstellen van goede voorzieningen voor hen die daarop recht hebben - de solidariteitsgedachte - vraagt om een gezonde economische onderbouw. Die voorzieningen moeten immers betaalbaar blijven. Ze moeten eerst worden verdiend. Om die reden besteden wij veel aandacht aan een gezond economisch draagvlak.

Voor heel wat problemen waarmee ons land nu kampt is tijdig gewaarschuwd. Maar de politiek bleef er meestal doof voor. In een roes van bomen-die-tot-de-hemel-blijven-groeien is al in de jaren '70 het potverteren door de overheid begonnen. Een goede huishouding richt haar uitgaven naar de inkomsten. Maar Nederland bouwde een staatsschuld op van thans ruim 81% van wat wij binnenslands verdienen in één jaar. Dat kost ons enorme rentebetalingen. En wel in 1994 ruim 6% van dat zojuist omschreven bruto binnenlands produkt (bbp). Ofwel f. 28,4 miljard (dat betekent wel 28.400 miljoen gulden), de op één na hoogste begrotingspost. Anders gezegd: bijna acht maal de begroting van het ministerie van economische zaken. Dat komt door steeds opvolgende financieringstekorten. De meeste politieke partijen nemen er genoegen mee dat wij doorgaan ieder jaar zo'n 3% (of nog iets meer) te kort te komen. Op die manier zal de staatsschuld **nooit** dalen. Zelfs als de regering erin zou slagen in 1998 tot 1,75% te komen, zal het nog **17** jaar duren eer die nationale schuld is teruggebracht tot 60%, net genoeg om de Europese Monetaire Unie (EMU) te mogen binnentreden. Duidelijk minder schuld zou betekenen dat een echt nieuw beleid kan worden gevoerd. Dat een verantwoorde verzorgingsstaat kan worden gehandhaafd zonder overdrachtsinkomens te hoeven bevriezen. Dat de financiering van o.a. een goede AOW mogelijk zou blijven. Dat niet onze kinderen behoeven te worden belast met de erfenis van dat potverteren.

De "traditionele" politiek houdt ons nu al voor: dat komt allemaal wel in orde indien de conjunctuur weer aantrekt. Dat zal ze, zij het wat moeizamer dan vroeger, wel weer doen. Om daarna weer wat in te zakken. Nee, de problemen in Nederland zijn structureel: er is veel mis met de bouw van onze economie, met de samenstelling van onze bedrijvigheid naar bedrijfstakken, met de starheid van onze arbeidsmarkt. Het beslag van-boven-af op onze middelen is te groot. De collectieve sector slokt in 1994 54,25% van ons nationaal inkomen op en dat percentage ligt al lang in die orde van grootte. Dat verlamt en laat geen echte beleidswijzigingen toe. De inkomensoverdrachten bedragen ongeveer 30%. (Frankrijk: 21%, Duitsland: 18%, het Verenigd Koninkrijk: 12%). De verhouding binnen onze beroepsbevolking van zgn. niet-actieven ten opzichte van actieven is bijna 86 staat tot 100. Er zijn ruwweg 2,1 miljoen AOW'ers (zgn. post-actieven) en ongeveer 2,5 miljoen personen beneden 65 jaar die de een of andere uitkering ontvangen (de zgn. inactieven). In totaal meer dan 4,6 miljoen mensen ontvangen AOW of een uitkering. Die zgn. inkomensoverdrachten moeten worden opgebracht door 5,5 miljoen werkenden. Zo komt men tot die verhouding van 86 staat tot 100. Krachtens de "Wet koppeling uitkeringen en minimum loon aan de gemiddelde CAO-stijging" wordt niet gekoppeld indien genoemde verhouding 82 of meer bedraagt. De inkomensoverdrachten inclusief AOW (die men vaak gemakshalve ook als "subsidies" aanduidt) belopen in 1994 ongeveer f. 140 miljard of 30% van ons bruto binnenlands produkt. De "echte" subsidies bedragen hiervan bovendien 2% en belopen f. 9,3 miljard.

Zwak is de positie van basismetaal, machines, textiel en kleding (152.000 werknemers). Moeilijk heeft de elektrotechnische industrie het (100.000). Kwetsbaar is de transportmiddelenindustrie (64.000), alsmede binnen de voedings- en genotmiddelenindustrie (140.000) de zgn. agro-industrie. De grafische industrie, karton, papier en chemie zijn conjunctuurgevoelig (193.000). Onze bedrijven moeten investeren om te kunnen vervangen, vernieuwen, bij te blijven. Maar dan moeten zij winst kunnen maken en de winsten zijn al drie jaar gedaald. Een voorbeeld ter

verduidelijking. De zgn. arbeidsinkomensquote (AIQ: het aandeel van de arbeidskosten incl. het gewaardeerd loon van zelfstandigen in de toegevoegde waarde) bedraagt in 1994 ongeveer 86%. De rest: 14%, is "over" voor winsten, renten en pachten. Dat was in 1960: 31%.

4.1 WERKLOOSHEID EN WERKGELEGENHEID

De statistische werkloosheid volgens CBS-definitie bedroeg in februari 1994 495.000 personen. Ze steeg in één jaar met 113.000 personen. Werkzoekend zullen er in 1994 630.000 personen zijn, 735.000 personen ontvangen een werkloosheidsuitkering. Maar als wij kijken naar de echte werkloosheid (dus inclusief de 922.000 WAO'ers, de werklozen in de bijstand, de vutters, de mensen in de banenpools) bedraagt onze werkloosheid thans ongeveer 24% van de beroepsbevolking! En ieder jaar bieden zich ongeveer 60.000 nieuwe gegadigden voor een baan aan. Alleen al om hen daaraan te helpen moeten de lonen 0,75% achterblijven bij de inflatie. En dan is er nog geen man of vrouw uit het huidige werklozenbestand aan werk geholpen. De regering wijst er graag op dat, bijv. van 1969 tot en met 1993 de werkgelegenheid in banen met 33% steeg. Maar het aantal gewerkte uren daalde in die periode met ruim 2%! Want in een volle baan werkten wij in 1969 2109 uren en in 1993 slechts 1740. In de met ons concurrerende landen in Azië wordt vaak gedurende het gehele leven zo'n 120.000 uren gewerkt. Wij zijn hard op weg naar de 50.000 uren. De concurrentie, die zich lange tijd voornamelijk binnen de westerse geïndustrialiseerde wereld afspeelde en sterk was binnen de Europese Unie, laat zich nu ook hard voelen vanuit de in opkomst zijnde landen buiten Europa. En om onze noodzakelijke import te kunnen bekostigen, moeten wij veel exporteren, de industrie zelfs voor ongeveer 50%. Onze economie is in de Europese Unie, samen met die van België, het meest open, dus erg kwetsbaar. Onze producten moeten daarom naar prijs en kwaliteit concurrerend blijven. Maar onze arbeid is erg duur geworden. Dat ligt hem niet zo zeer aan de bruto lonen als wel aan de lasten die daar nog voor de werkgever bovenop komen. En die "kop" ontstaat vooral door het probleem van de uitkeringen. Waarbij wij moeten bedenken dat het niet zozeer gaat om de hoogte van de uitkeringen, maar vooral om de grote aantallen. Werkgevers en werknemers zijn er samen verantwoordelijk voor dat in minder goede tijden te gemakkelijk werknemers zijn "weggewerkt" in bijv. de WAO. En dat was dan weer een probleem voor Vadertje Staat. Verder zijn er thans geheel of gedeeltelijk afhankelijk van een bijstandsuitkering 510.000 personen (waaronder 197.000 gescheiden vrouwen). Bij de introductie van dit type uitkering dacht wijlen minister Klompé in 1965 nog aan zo'n 20.000 "stille armen".

4.2 LASTENVERZWARING EN HET PROBLEEM VAN DE 'WIG'

Lastenverlichting heeft in deze kabinetsperiode niet plaatsgehad. In tegendeel, de lasten zijn met ongeveer f. 9 miljard **verzwaard**.

Arbeid is voor het bedrijfsleven duur geworden. Een voorbeeld. De modale werknemer heeft in 1994 een brutoloon van ongeveer f. 45.000,--. Hij ontvangt netto f. 31.744,--. Maar door de werkgeverslasten moet de werkgever voor hem f. 57.241,-- betalen. Op dat nettoloon wordt, door loonheffing/inkomstenbelasting en premies, alsmede door werkgeverslasten 80,3% gestapeld en op het brutoloon (door werkgeverslasten) 27,2% : de bekende **wig**. Welnu, die wig ligt hier zo'n 12 procentpunten boven die in de Verenigde Staten en ten minste 16 procentpunten boven die in Japan. Het feit dat wij met betrekkelijk weinig werkenden in het levensonderhoud van velen moeten voorzien, betekent bijv. ook dat wij naar inkomen per hoofd der bevolking in de Europese Unie met een zevende plaats genoeg moeten nemen. Wij moeten boven ons dulden: Luxemburg, Frankrijk, Denemarken, België, Duitsland en Italië. En met Finland, Noorwegen, Zweden en Oostenrijk erbij zakken wij verder af.

4.3 GAAN WERKGEVERS EN WERKNEMERS VRIJUIT?

Niet alleen de regering, ook werkgevers en werknemers laten het nogal eens afweten. Met name de grote ondernemers spelen graag op zekerheid, zijn te weinig "ondernemend", steunen wat graag op subsidies. Ze zijn nog te weinig vernieuwend, exporteren liever naar nabije markten (de Europese Unie) dan dat zij trachten in verre, snel groeiende markten in te breken. Slechts 1% van onze ondernemingen doet systematisch aan kwaliteitscontrole. Werkgevers en werknemers hebben bij afslanking van bedrijven te lichtvaardig medewerkers in de richting van onze sociale vangnetten gedreven (vooral de WAO). Bij CAO-onderhandelingen is onder druk van werknemersorganisaties niet bij uitzondering - ook in economisch slechte tijden - loonstijging boven het gezamenlijk effect van inflatie en toegenomen arbeidsproductiviteit afgedwongen. Ook het indexeren van de inflatie valt niet te verdedigen. De maatregel werkt nu eenmaal achteraf. Zo'n laat "inhaaleffect" heeft, wanneer de inflatie inmiddels aan het dalen is, tot gevolg dat zo'n daling wordt afgeremd. Met stijgende prijzen is niemand gediend, zeker niet diegenen die niet (meer) werkzaam zijn. Dus ook de ouderen niet. Een opstelling die beslist niet van solidariteit getuigt.

Over de **inflatie** nog het volgende. Meestal lag ze in ons land lager dan in de meeste andere Europese landen. In de jaren '70 werd echter een piek van meer dan 10% bereikt. In 1991 bedroeg ze 3,3% evenals in 1992. In 1993 was de inflatie 2,1%. In een aantal andere landen bedroeg de inflatie in 1993 (of in de meest recente maand daarna): in Japan: 1,1%, Denemarken: 1,3%, Ierse Republiek: 1,4%, Verenigd Koninkrijk: 1,6%, Frankrijk: 1,9%, Verenigde Staten: 2,4%, België: 2,8%, Italië: 4,2%. EG: gemiddeld in 1993: 3,4%. Canada is bijna "inflatievrij". Het kan dus beter dan in Nederland. Een niet-onaanzienlijk deel van onze inflatie wordt bewerkstelligd door overheidsmaatregelen. Ons fraaie percentage voor december 1993: 1,7 werd in januari 1994 notabene ineens 2,4, met name door accijnsverhogingen op autobrandstoffen. Wat vervelend is dat het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zojuist is begonnen met een nieuwe cijferreeks (nu genoemd: de consumentenprijsindex), die na vijf jaren de vorige vervangt. Voor het uitgavenpatroon van het inmiddels anders gedefinieerde gezin wordt gekeken naar het jaar 1990. Zo zijn de kosten voor de medische verzorging uit het "boodschappenmandje" verdwenen, want daarvoor worden al premies betaald. Gekeken wordt naar het netto besteedbaar inkomen. Helaas is het technisch effect ervan voorlopig inflatieverhogend. Wel worden meegenomen de uitgaven aan gemeentelijke heffingen en consumptiegebonden belastingen (zoals hondenbelasting en motorrijtuigenbelasting). Er wordt niet meer gekeken naar de uitgaven van werknemersgezinnen met een inkomen onder de ziekenfondsgrens, maar naar de uitgaven van de gehele bevolking. Jammer is dat er nog steeds geen goede vergelijking mogelijk is met de berekeningswijze van de "inflatie" in andere landen en daar is nu juist het wachten op. Jammer is ook dat het totale effect neerkomt op een hoger inflatiecijfer voor ons land. Opeens noteren wij in de orde van 3%! En dat is zo ongeveer de inflatie bij de buren (Duitsland), die het economisch zo moeilijk hebben. Juist die inflatie is een graadmeter voor de koopkracht en daarmee uitgangspunt voor bijv. de indexering van (huur)contracten en CAO-lonen. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND vraagt de CAO-onderhandelaars uitdrukkelijk deze technische correctie niet oneigenlijk te gebruiken!

4.4 ZOEKLICHT OP DE MENSELIJKE ARBEID

Voor een goed inzicht in een gezond economisch draagvlak moet de menselijke arbeid centraal worden gesteld.

Voor iedereen zou er op den duur naar vermogen passende arbeid moeten zijn. Helaas is ook in ons land werkloosheid een groot probleem. Sinds omstreeks 1979 is het aantal personen dat

blijvend geen baan heeft, gestegen. Dit geldt ook voor vrouwen. Naar verhouding staan meer vrouwen als werkloze ingeschreven. Nu zijn vier op de tien vrouwen zonder baan.

De arbeidsmarkt dient nu echt minder star te worden. Wij moeten daarbij onderscheid maken naar aanbodsaspecten (bezien vanuit degene die werkt of wil werken) en naar vraagaspecten (bezien vanuit de werkgever die voor hem geschikte en voor zijn onderneming betaalbare arbeid nodig heeft). Dit onderscheid wordt vaak vergeten.

Wij pleiten voor soepeler, maar verantwoorde ontslagvoorschriften. Afschaffing, onder voorwaarden, van de ontslagtoets vooraf. Verder pleiten wij voor afschaffing van het vergunningstelsel voor uitzendbureaus en van een maximum-uitzendtermijn. Voor het in ruimere mate aanbieden van tijdelijke arbeidscontracten (bijv. vijfjarig). Er kan nog beter worden ingespeeld op de behoeften van een aantal werkers aan deeltijdarbeid (al ligt het percentage deeltijdbanen hier met 37% reeds erg hoog). Overigens werkt deeltijdarbeid niet bepaald doelmatig voorzover "voltijders" korter gaan werken. Dan gaat deeltijdarbeid juist ten koste van de werkgelegenheid uitgedrukt in arbeidsjaren.

Beter is een snelle wijziging van de arbeidstijdenwet. De maximale duur van de standaardwerkdag komt dan van acht op negen uur met een maximale standaardwerkweek van 45 uur bij een gemiddelde van 40 uur. Waar dit economisch zinvol is, ware de bedrijfstijd per week te verlengen. Dat werkt goed in tijden van veel afzet in een korte periode, bij sterk wisselende produktie en ook ten behoeve van een betere benutting van kostbare machines. Meer arbeid kan nog in ploegendiensten worden verricht. Nu zijn onregelmatige of ploegendiensten slechts aan de orde voor 18,2% van de industriële werkgelegenheid, 7,3% in bank- en verzekeringswezen, 5,6% in de nutsbedrijven. Alleen de grote zorgsector alsmede transport en telecommunicatie noteren ongeveer 40% of hoger. Onregelmatigheids- en overwerktoeslagen moeten sterk worden beperkt. Dat klinkt hard, maar het dient wel de gezondheid en concurrentiepositie van bedrijven en het bevordert de vraag naar arbeid. Vooral bedrijven met meer vestigingen of filialen moeten in hun arbeidscontracten opnemen dat werknemers (in spé) bereid dienen te zijn te verhuizen of over een wat grotere afstand te reizen indien dat voor het bedrijf goed is (mobiliteitsbeginsel).

Werkgevers letten natuurlijk scherp op de al besproken, in ons land zo grote "wig" (de "kop" op het brutoloon als gevolg van de werkgeverslasten voor de sociale verzekering). Verlaging van de wig is, naast meer orders, waarschijnlijk de grootste zegen voor de werkgelegenheid. Voorlopig zullen wij ook moeten bevorderen dat er ook weer werk komt voor de zeer vele laaggeschoolden. Helaas betreft dat in hoge mate de allochtonen. En omstreeks de eeuwwisseling zijn er daarvan ongeveer een miljoen in Nederland. Wij hebben hier dan wel een wettelijk minimumloon, maar dat wordt slechts aan een paar procent van de werkers uitbetaald. De laagste CAO-loonschalen liggen daar zo'n 10% boven. Benedenwaartse bijstelling voor eenvoudig werk zal zeer velen aan een baan helpen. Een bekend voorbeeld is het verdwenen zijn van de koffiedames in tal van bedrijven. Nu gaan de medewerkers zelf naar een automaat en voeren daar dan gezellige gesprekken. Het staat vast dat deze "werkonderbrekingen", naast pauzes en bijv. overmatig intern overleg, een werkweek van 38 uur terugbrengen tot hoogstens 32 uur. Terwijl ècht werkoverleg, bijv. in kwaliteitsgroepen, het bedrijf juist zo dient.

Kijk maar naar Japan.

4.5 BELONING VAN DE ARBEID

Minder terecht dan ze lijkt is de veelgehoorde suggestie mensen tot betaald werk aan te sporen door verhoging van het arbeidskostenforfait in de inkomstenbelasting. Dat is een typische aanbodsbenadering. Natuurlijk zal die prikkel wel wat werken. Maar voor de (gelukkig) tallozen die al werk hebben, is die niet nodig. Doordat zij minder belasting opbrengen versmalt de heffingsgrondslag voor de sociale premies. Met als gevolg dat die premies moeten stijgen. En daardoor stijgt de beruchte wig weer! Veel beter - want dit dient de vraag naar arbeid - is het in

praktijk brengen van het systeem-Van Dijkhuizen. Schaf stapsgewijze de op de werkgevers drukkende overhevelingstoelage af onder gelijktijdige verlaging van het tarief van de eerste belastingschijf. Dat verlaagt de wig met 38,4 procentpunten voor een modale werknemer en de totale loonkosten met 8,2%. En zo iets werkt. De inkomenspositie van werknemers en uitkeringsgerechtigden blijft op peil en die van ouderen gaat er zelfs op vooruit. En die groep kan dan vanuit het solidariteitsbeginsel wat van de extra ruimte afstaan en zich beperken tot het in de pas blijven lopen met de loonontwikkeling. Loonkostenmatiging in het algemeen werkt natuurlijk positief. Loonkostenmatiging betekent de mate waarin de CAO-loonstijging achterblijft bij de prijsstijging. Iedere procent levert ongeveer 80.000 banen op. Niet vergeten moet worden dat zelfs bij loonafspraken op de nullijn in de praktijk de lonen per jaar gemiddeld tenderen 1,5 tot 1,7% te stijgen.

Uitkeringsgerechtigden die willen werken, maar die er normaal gesproken (bijna) niets in inkomen op zouden vooruitgaan, zouden een tijdelijke toeslag kunnen krijgen. Per saldo is dat voor de economie gunstig, want het drukt het aantal uitkeringsgerechtigden. Zonder te denken aan een soort sociale dienstplicht zouden uitkeringsgerechtigden die geschikt zijn voor werk, verplicht kunnen worden hun werk in dienst te stellen van bijv. instellingen die kampen met een onderbezetting die vanwege onvoldoende middelen niet kan worden opgeheven. Zo iets is al zinvol voor enkele dagen per week. Naast de verplichting tot het aanvaarden van passende arbeid (maar dan ook echt in praktijk gebracht), op straffe van een korting in geval van weigering, dienen dergelijke maatregelen de gezondheid van de economie. Maar ook het gevoel van eigenwaarde. Waar op gemeentelijk niveau al ruime bevoegdheden bestaan om bij het weigeren van passende arbeid te korten op de uitkeringen haalt de praktijk van bijvoorbeeld maximaal 5% gedurende een kwartaal natuurlijk niets uit. Het spreekt vanzelf dat er een opkomstplicht is voor een sollicitatiegesprek.

CAO's moeten worden afgesloten per vergelijkbare groep van bedrijven of per bedrijf. Lang niet alle bedrijven kunnen algemene CAO's bekostigen. Dat kost weer werkgelegenheid. Zo lopen de produktiviteitsstijgingen erg uiteen. En het is toch niet de bedoeling van werknemersorganisaties bedrijven met minder draagkracht uit te schakelen.

Interne prikkels in de zin van inbouw van een stuk prestatieloon hoeft zeker geen terugkeer naar het oude stukloon te betekenen. Nu past nog maar een klein percentage van de bedrijven in Nederland dit toe. Beter gezegd: mág dit toepassen. Ook afdelingsprestatietoelagen zijn niet uit den boze, mits verantwoord gebruikt, dus het "wij-gevoel" niet verstorend. Ondernemingsraden kunnen hierbij uitstekend adviseren. Natuurlijk spelen ook aanbodsfactoren een rol van betekenis. Vaak wordt gezegd dat Nederland moet ophouden inspanningen te verrichten om laaggeschoolde arbeid in bedrijven in te zetten: "laat dat soort activiteiten maar in lage-lonenlanden plaatshebben". Dus die bedrijven mogen wat hen betreft het loodje leggen of hun activiteiten verplaatsen naar bedoelde landen. En dan maar het grote aantal laaggeschoolde werkzoekenden voor het verdere leven met een uitkering thuis laten zitten? Is dat in overeenstemming met hun menselijke waardigheid? Ongeveer twee-derde van de vacatures betreft minder geschoolde arbeid en die vacatures worden nu vaak opgevuld door hoger opgeleiden die geen passend werk kunnen vinden. Voorlopig zijn er nog die zeer vele laaggeschoolden, die waarschijnlijk wél aan het werk zouden kunnen worden geholpen indien de CAO-loonschalen van het niveau van het minimum loon af zouden worden (of: zouden mogen worden) toegepast. Geleidelijk zal dan het werk steeds kennisintensiever worden en zo'n ontwikkeling lijkt gezonder.

4.6 KENNISVERGARING EN KENNISOVERDRACHT (ONDERWIJS)

Kennis betekent: concurrentiekracht. Dat geldt voor de bedrijven en het geeft werknemers meer kansen. Op het gebied van om-, bij- en herscholing valt nog veel te verbeteren. Het effect van het leerlingenstelsel loopt terug. Mede door de zgn. ontgroening (het aantal jongeren loopt terug). En

juist het leerlingensstelsel kan blijven zorgen voor voldoende vakbekwame werknemers.

Het komt ons onbegrijpelijk voor dat in een tijd van economische bedreiging van onze samenleving zowel overheid als bedrijfsleven bezuinigt op uitgaven voor steun- en ontwikkelingswerk.

De teruggang van aantallen studenten in de exacte vakken vervult ons met grote zorg. Wij pleiten ervoor het universitair toponderzoek ruimere middelen ter beschikking te stellen. Ter financiering hiervan dient een interne verschuiving van geldstromen plaats te vinden.

De aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt schiet nog erg te kort. Dat ligt deels ook aan het onvoldoende formuleren van de wensen van het bedrijfsleven voor bepaalde opleidingen. Daarnaast moeten opleidingsinstellingen meer beleidsvrijheid krijgen om binnen bepaalde kaders hun onderwijs en cursussen in bedoelde zin bij te stellen. Er is nu een te dicht woud van verstikkende regels.

Een goed evenwicht tussen academische studies en beroepsopleidingen ontbreekt nog steeds terwijl er een grote behoefte bestaat aan vaktechnische mensen. Teveel wordt de academische opleiding gezien als "de beste", althans door de studenten. Dat is in zijn algemeenheid niet juist. Een VWO diploma wordt nog teveel gezien als een verplichting om aansluitend een academische opleiding te volgen. Tijdens de VWO opleiding moet betere voorlichting worden gegeven over andere, zinvolle opleidingsmogelijkheden. Hoewel in de praktijk erg moeilijk, moet beter worden geschat hoe vraag naar en aanbod van verschillende opleidingen zich ontwikkelen. Dat kan betekenen dat voor bepaalde opleidingen de instroom duidelijk wordt beperkt. Het is zuivere verspilling op te leiden voor werkloze academici van morgen. Er wordt nog veel te weinig aandacht besteed aan het natuurwetenschappelijk, wiskundig en informatica-aspect in de opleidingen. Veel teveel studenten - zij die in feite niet geschikt zijn voor een (bepaalde) academische studie - sneuvelen in de propaedeusefase. Een enorme verspilling.

Er moet spoed worden betracht met een scherpe voortgangscntrole in de hogere opleidingen. De tijd van studeren voor het eigen plezier is voorbij. Er moeten extra studiefaciliteiten komen voor studenten die vóór hun hogere studie eerst enige tijd in de praktijk betaald werk hebben verricht. De mogelijkheden voor een tweede hogere opleiding - met name voor jongeren in directe aansluiting aan de eerste - moeten sterk worden beperkt.

4.7 KANSSEN EN BEDREIGINGEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

Over het bedrijfsleven willen wij het volgende opmerken.

De industrie is en blijft de motor van onze economie. Ze heeft een omzet van ongeveer f. 290 miljard, draagt voor bijna 52.5% bij aan ons bruto binnenlands produkt, exporteert voor bijna f. 250 miljard en biedt bijna 850.000 personen werk. Iedere arbeidsplaats daar levert werk op voor 1,5 à 2 banen elders. Het is een misvatting te denken dat het beleid zich uitsluitend moet richten op de bedrijfstakken met perspectief, "die het goed doen". Dit kan over vijf jaar anders zijn. Goede bedrijven vinden wij in alle bedrijfstakken. Slechte ook. Scheepvaart, textiel en schoenen-industrie bijv. hebben al rake klappen gekregen. Toch moeten wij die activiteiten niet bij voorbaat als verloren beschouwen. Wij moeten proberen te bevorderen dat het aantal schepen onder Nederlandse vlag weer toeneemt door veranderde regelgeving. Dat kan bijv. ook de scheepsreparatie steunen. Ons industriebeleid is niet bepaald succesvol geweest. Niet-levenskrachtige (grote) bedrijven moeten niet kunstmatig op de been worden gehouden. Allerlei subsidieregelingen zijn in het leven geroepen. De meeste hebben gefaald. Binnen de Europese Unie moeten wij ons ervoor sterk maken dat concurrentievervalsende bedrijfssubsidies verdwijnen en dat dit instrument voor een belangrijk deel niet meer mag worden toegepast. Zo verleenden de lidstaten van de Europese Unie in de periode 1988 - 1990 per jaar circa f. 205 miljard aan bedrijfssteun. In ons land is die steun niet bepaald hoog. Daarbij wordt de steun in Nederland voornamelijk in de vorm van subsidies gegeven en in betrekkelijk geringe mate als fiscale faciliteit. En juist in dit

laatste is het bedrijfsleven geïnteresseerd. Er wordt zeer weinig steun gegeven in de vorm van deelneming in risicodragend vermogen en/of garanties. En het allerbeste is een goed, algemeen voorwaardenscheppend beleid. Daarbij mag het midden- en kleinbedrijf (95% van alle ondernemingen buiten de landbouw), de enige sector die echt werkgelegenheid kan scheppen, zeker niet worden vergeten. Die ondernemers tonen vaak wel ondernemingsgeest en durf en zijn flexibel en vernieuwend.

Het heeft weinig zin te (blijven) klagen over scherpe concurrentie vanuit Japan (en andere Aziatische landen), alsmede het afvloeien van werk naar Midden- en Oost-Europa en nu ook India (waarheen opdrachten voor administratieve verwerking gaan als gevolg van grote kostenverschillen).

Wanneer in landen met (nog) een laag loonpeil de welvaart versneld kan toenemen, kunnen wij daarvan profiteren door import uit Nederland, zeker van hoogwaardige activiteiten. Want Nederland heeft gelukkig veel fundamentele wetenschappelijke kennis. Wij zullen er met name voor moeten zorgen hier hoogwaardige dienstverlening (verder) tot ontwikkeling te brengen, die niet kan worden verplaatst: servicecentra in Schiphol en Rotterdam bijv.. Want kennis is voor ons bedrijfsleven een belangrijk wapen. Zo is door de regering gekozen voor een bovengrondse Betuwelijn. Ook dat kost al veel. Maar met meer spreiding in de tijd (de aansluitingen in Duitsland zijn er nog niet) kunnen wij grote kennis opdoen om nieuwe ondergrondse bouwtechnieken te verwezenlijken. Kennis die vervolgens buiten Nederland door ons kan worden toegepast. Denk aan bagger- en havenwerkzaamheden, dijk aanleg, enz. In Nederland wordt het in één proces verenigen van verticale en horizontale boringen om problematische oliewinning mogelijk te maken toegepast. Dit soort technieken kan ook buiten Nederland uitstekend ten nutte worden gemaakt.

4.7.1 LAND- EN TUINBOUW

Weinig aandacht is er vaak in programma's voor de land- en tuinbouw. Er zijn grote problemen in de groente- en fruitsector (door onze aardgasprijzen en door eisen van milieuvriendelijke productieprocessen van importeurs) en in de veeteelt. De landbouw exporteert voor ruim f. 63 miljard, de afgeleide landbouw- en voedingsmiddelenindustrie voor f. 47 miljard. Beide sectoren zijn goed voor ongeveer 21% van ons bruto binnenlands produkt. De concurrentie, ook binnen de Europese Unie is erg scherp, met name in landen met goedkope arbeid en een goed klimaat. Dat laatste geldt vooral voor onze tuinders. Zij moeten heel veel energie (gas) inzetten en zware milieu-maatregelen bekostigen, waar vele concurrenten dit vraagstuk niet kennen. Daarom zou het redelijk zijn verzachting aan de kostenkant te bieden. Een niet te hoge aardgasprijs voor hen betekent wat minder middelen voor de overheid. Maar diezelfde overheid had omstreeks 1980 via veel te lage aardgasprijzen in exportcontracten al voor f. 22 miljard aan aardgasbaten weggegeven. Natuurlijk mag voor Nederland binnen de Europese Unie niet meer het argument van Ir. Lely gelden. Op grond van ernstige voedseltekorten gedurende de eerste wereldoorlog pleitte hij voor een hoge zelfvoorzieningsgraad in Nederland door nieuw landbouwareaal te scheppen in droog te leggen Zuiderzeepolders.

Maar wij spreken wel van een eerste levensbehoefte. En de voorziening daarin mag nooit in gevaar komen. Als door een gericht beleid kan worden bereikt dat onze land- en tuinbouwprodukten op grond van prijs en kwaliteit ook in ruime mate in Nederland aftrek blijven vinden, is dat alleen maar toe te juichen. Ongetwijfeld zullen nog boeren en tuinders afvloeien. Zo is de produktiviteit in de akkerbouw enorm toegenomen. Hier past een goede begeleiding, goede kredietfaciliteiten wanneer die nodig zijn alsmede deskundige stimulering van verdere specialisatie, zeker ook in de tuinbouw. Te zware milieu-eisen kunnen in de tijd iets worden gespreid en bij voorkeur in belangrijke mate worden verwezenlijkt via zelfregulering in die sector. Onze land- en

tuinbouw heeft verder geweldig veel kennis vergaard. Men denke aan de Wageningse instellingen. Die kennis en kunde moet op peil blijven. Ze zijn een voortreffelijk exportartikel.

4.7.2 NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Natuurbeheer kan het beste worden overgebracht naar het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Dat past daar beter. Wel moeten dan in de beide betrokken onderraden van de ministerraad de activiteiten goed op elkaar worden afgestemd. Voortdurende voorlichting aan de agrariërs over de waarde van ons natuurschoon en besef voor het geweldige beslag op de grond dat met name onze landbouw noodzakelijkerwijze legt (bijna 60%), zijn en blijven noodzakelijk.

De visserijsector staat onder druk. Veel is al verloren gegaan en de ondernemers hebben hun tol betaald aan de quotaregelingen. Deels zijn die in het belang van de visstand. Deels bindt ons de Europese Unie. Voor het behoud van goede kansen voor onze vissers moet in Brussel blijvend worden gestreden.

4.8 INVESTERINGEN

Zorg baren de investeringen. Ze zijn de spil waaromheen alle economische en technologische vooruitgang draait. Ze zijn nodig voor vervangingen, uitbreidingen en vernieuwingen. In ieder geval: vóórblijven op de concurrenten. En met de investeringen gaat het niet goed. De overheidsinvesteringen daalden in de jaren '80 met een derde tot 1,75% van het nationaal inkomen. De overheidsbijdrage aan uitgaven voor speur- en ontwikkelingswerk van bedrijven bedraagt thans nog slechts circa 8%, tegen Duitsland: 11%, het Verenigd Koninkrijk: 17%, Frankrijk: 20%, de Verenigde Staten: 30%. De Franse industrie krijgt naar verhouding vier maal zoveel steun als de Nederlandse, de Duitse zes maal en de Italiaanse tien maal. En de Japanse investeringen liggen naar verhouding nog hoger. Dit jaar dalen de investeringen in bedrijven (bruto, exclusief woningbouw) wéér en wel met 2,5%. Gebleken is dat bedrijven met hoge uitgaven voor speur- en ontwikkelingswerk voor nieuwe werkgelegenheid zorgen en géén banenverlies veroorzaken. Er is een duidelijk positief verband tussen dergelijke investeringen en economische groei. Ook tussen technologiestimulering door de overheid en de aantrekkingskracht van een land voor buitenlandse bedrijven. Tussen 1986 en 1992 daalde het overheidsbudget in ons land voor technologiebeleid met f. 600 miljoen per jaar! En het bedrijfsleven bezuinigde in vier jaar tijd op zijn uitgaven voor speur- en ontwikkelingswerk met 11,5%!

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit ervoor dat deze stimulering ten minste in dezelfde orde van grootte terugkeert.

Wij pleiten er eveneens voor dat de overheid in het bijzonder ruimere faciliteiten voor speur- en ontwikkelingswerk van bedrijven ter beschikking stelt. Ter compensatie kunnen verschillende, weinig effect sorterende bedrijfssubsidies vervallen. Het is op zijn zachtst gezegd merkwaardig dat een kapitaalintensief bedrijf fiscaal veel beter af is dan een arbeidsintensief bedrijf. Het dienstverlenende midden- en kleinbedrijf weet daarover mee te praten. En de consument ook wanneer hij een beroep moet doen op vaklieden en de btw-opslag verneemt.

Er moet een geleidelijke verschuiving van de aftrekbaarheid van investeringen in gebouwen en machines naar die in mensen en kennis plaatshebben.

Van sommige kanten is zorg geuit over het grote **overschot op de lopende rekening** 1993, nl. f 16,3 miljard of 2,8% van het bruto binnenlands produkt (iets dergelijks gebeurde al eens in 1985). Betekent dit niet teveel sparen en te weinig besteden, dus onderconsumptie of onderbesteding? Worden besparingen onvoldoende in de zo noodzakelijke investeringen omgezet?

Inderdaad, zo'n overschot is niet mis. Het ligt daarmee in dezelfde orde van grootte als dat van

Japan!

Welnu, dat saldo op de zgn. lopende rekening komt als volgt tot stand. Het bruto beschikbaar nationaal inkomen gaat deels naar consumptieve bestedingen, deels naar nationale besparingen. Die besparingen "voeden" de investeringen. Besparingen minus investeringen (minus toenemingen voorraden en onderhanden werk plus een kleine correctiefactor) vormen het nationaal inkomensoverschot = het saldo van de lopende rekening.

Dat grote overschot overigens is nog een "erfenis" van de structurele verbetering van onze concurrentiepositie in de jaren '80 (die werkt heel vertraagd door) en van een snellere daling van de importprijzen dan van de exportprijzen.

Inderdaad geven wij in Nederland minder geld uit dan wij verdienen. Sparen doen wij flink. Dat is niet zo erg, zolang die besparingen maar in de broodnodige (kennis)investeringen worden omgezet. Maar dat gebeurt niet volledig. Toch liggen onze investeringen structureel wat boven het EG-gemiddelde. Dus moeten wij tevreden zijn? Neen. Wij moeten in de ontwikkeling van kennis en de toepassing ervan heel wat inhalen, zeker als wij de blik verder richten dan op Europa. Daarbij komt dat onze bedrijven hun niet in investeringen omgezette winsten zo graag in het buitenland beleggen. Wij moeten dus èn meer investeren èn dit meer in Nederland doen. Dan krijgt de werkgelegenheid een flinke impuls. Iets in de "oude kous" hebben is dus goed beleid. Maar onderbesteding in Nederland, zoals hier is geschetst, is iets waarop wij niet zitten te wachten. Overigens lijkt die overschot-ontwikkeling over haar hoogtepunt heen.

4.9 DOLGEDRAAIDE REGELGEVING VAN DE OVERHEIDSORGANEN

Ondanks adviezen van staats- en onderzoekscommissies is de regelgeving van overheidsorganen volstrekt uit de hand gelopen. Bedrijfsleven en burgers worden in hoge mate verlamd en geïrriteerd. Goede adviezen en suggesties zijn er al, er zijn zelfs de vernieuwde Aanwijzingen voor de Regelgeving, een Koninklijk Besluit. Zo moeten bijv. noodzaak, helderheid, doelmatigheid en gevolgen van regelgeving in acht worden genomen of worden getoetst. Er moet sprake zijn van versobering, van terughoudendheid. Maar in de uitvoering wil het niet vlotten. Een recent subsidie-overzicht van het Ministerie van Financiën beschrijft 700 regelingen in de orde van totaal bijna f. 39 miljard. De Arbowet telt 1.200 regels. Jaarlijks bereiken 400 nieuwe regels ons bedrijfsleven. Dat vraagt, eveneens jaarlijks, van die zijde om 150 miljoen antwoordberichten. De administratieve lastendruk aan het bedrijfsleven door de overheid opgelegd, bedraagt, weer per jaar, f. 8 miljard. Indien dat bedrag zou worden teruggebracht tot f. 3 miljard - nog teveel -, zou zonder meer een lastenverlichting voor het bedrijfsleven van f. 5 miljard ontstaan! Nu moeten - in eerste aanleg- zo'n 3.500 bedrijven een milieuverslag gaan maken. Dat worden er waarschijnlijk straks 12.000. Naast de financiële jaarstukken, het sociaal jaarverslag, het Arbo-verslag, het directieverslag enz.

Ook de vereenvoudigde Oort-belastingwetgeving is inmiddels onder vuur komen te liggen. Zij was blijkbaar toch te eenvoudig. En het invullen van een aangifteformulier-inkomstenbelasting bleek enkele jaren geleden bij een openbare toets zelfs voor de Staatssecretaris van Financiën knap lastig.

Spreekwoordelijk is dat dreigende begrotingstekorten zonder enige fantasie (deels) worden gestopt met accijnsverhogingen op motorbrandstoffen, tabakswaaren en dranken. Bovendien wordt een motorvoertuig, vóór het nog één kilometer heeft gereden, al zwaar belast. De motorrijtuigenbelasting (met provinciale opcenten) komt al lang niet meer in het bijzonder de verkeersinfrastructuur ten goede. Wezenlijke bestemmingsheffingen voor noodzakelijke doeleinden zouden veel beter worden aanvaard. Zo is bijv. hoogstens een deel van de accijnzen op alcoholische dranken bestemd voor voorlichting omtrent en bestrijding van (de gevolgen van) drankmisbruik. Tabaksaccijnzen evenzo, waarbij te denken ware aan longkanker. Overigens pleiten wij in dit opzicht voor vrijheid in verantwoordelijkheid. Tegen een matige consumptie van

genotmiddelen behoeft geen heksenjacht te worden ontketend. Zolang de gebruikers goed acht slaan op mogelijke nadelige gevolgen voor hun omgeving, voor henzelf. (Deelname aan het verkeer, "meeroken"). In de meeste gevallen kunnen regelingen heel goed zelf door producenten en leveranciers in overleg met de overheid tot stand komen (zelfregulering).

Genoemd is al onze wens te komen tot een geleidelijke verschuiving voor bedrijven van de aftrekbaarheid van investeringen in gebouwen en machines naar investeringen in mensen, in kennis. Nu wordt nog steeds het kapitaalintensieve bedrijf fiscaal bevoordeeld.

4.10 FISCALE KANTTEKENINGEN

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit ervoor dat de afschaffing van de vermogensbelasting snel tot stand komt. Nederland neemt in dit opzicht zo langzamerhand een uitzonderingspositie in. Wie door hard werken en spaarzin enig vermogen heeft opgebouwd, moet hiervoor niet (nogmaals) worden gestraft. Over het inkomen is reeds inkomstenbelasting betaald. Over de rente (boven een vrijgestelde som) eveneens. In dit kader moet ook de regelgeving worden aangepast, volgens welke de hierboven bedoelde (klein-)vermogens voor bepaalde oudedagslasten (specifieke huisvesting en verzorging/verpleging) hun spaargelden nagenoeg moeten inleveren. Die situatie mag nooit aanmoedigen er "vrij op los" te consumeren met de genoemde "straf" voor en, dan wel door kunstgrepen en/of schenkingen - in fiscale zin: bijtijds - de spaargelden af te stoten. Het behouden van onze spaarzin is voor de gezondheid van onze economie van groot belang. Ze is de basis voor de grote, noodzakelijke investeringen.

In het kader van het bevorderen van het **eigen woningbezit** dient het **huurwaardeforfait** met terughoudendheid te worden aangepast. Deze belastingcomponent is als zodanig al moeilijk aan iedereen uit te leggen. Ook hier weer is in vele gevallen hard gewerkt en gespaard om, met veelal een forse hypothecaire geldlening, die begeerde "eigen woning" te kunnen verwerven. Waarvan het steeds kostbaarder onderhoud in beginsel wel voor rekening van de eigenaar komt.

Twee voorstellen in dit verband.

Het is onjuist dat door het forse tarief van de zgn. **overdrachtsbelasting** de overheid extra profijt heeft van de spanningen op de woningmarkt, zich uitend in sterk stijgende prijzen van woningen. Dus in een hogere waarde in het economisch verkeer van de eigen woning. Hier past een correctiefactor, periodiek vast te stellen.

Voorts mag de overheid geen extra middelen onttelen aan de omstandigheid dat een eigen woning, die toevallig meermalen van eigenaar wisselt, naar verhouding in totaal zeer veel overdrachtsbelasting opbrengt. Een maximum percentage ware in te voeren.

De hier voorgestelde fiscale wijzigingen kunnen van kracht worden bij een verantwoord inzicht in een zich sterker ontwikkelende economie. Bij een economische groei van 2,5 à 3% per jaar kunnen de belastinginkomsten dan toenemen met zo'n f. 10 miljard per jaar.

Het blijvend bevorderen van de spaarzin door vrijstelling van een bepaalde som aan rente-opbrengsten is geboden. Veel vermogen blijft daardoor in Nederland en kan hier worden gebruikt voor investeringen.

Doorgegaan moet worden met een goede koppeling van informatie omtrent inkomens uit arbeid en uit uitkeringen. Men denke aan de zgn. bijstandsfraude. Zoals opgemerkt ligt ons probleem niet zozeer in de hoogte van de uitkeringen, maar wel in de aantallen uitkeringen naast de AOW.

Wij achten het onjuist dat de fiscus zich meer dan in redelijkheid richt op kleinere aanvullende inkomens. Het vrijwilligerswerk met niet in verhouding staande karige vergoedingen is al veel schade toegebracht gelet op de activiteiten in de zorgsector en op het voor een gezonde samenleving zo belangrijke verenigingsleven. Recent is de fiscus zich ook gaan bezighouden met attenties die gezonde bedrijven en instellingen af en toe bieden aan hen die zich tegen doorgaans matige beloningen inzetten in toezichthoudende en adviserende activiteiten. Zoals eens per jaar of zelfs eens in de twee jaar een doorgaans kort uitstapje met een bedrijfsdoel en enige recreatie voor

bijv. medewerkers, bestuurders en commissarissen en hun partners. Of een andere, redelijke attentie bij jubilea of vertrek. Ook hier moet een afweging tussen redelijkheid en heksenjacht plaatshebben. Zulks staat verre van bewuste beïnvloeding tot het plaatsen van orders, laat staan omkoperij. En natuurlijk ook van oneigenlijk betaalde vakanties. Dat moet terecht wel worden voorkomen.

5 DISCRIMINATIE

Discriminatie, in welke vorm dan ook, moet worden bestraft.

-Art. 1 van onze Grondwet stelt: Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Men lette op de woorden: "Of op welke grond dan ook".

Onze klassieke grondrechten vinden wij, aangevuld, ook in enkele verdragen waarin Nederland partij is. Discriminatie naar leeftijd moet worden uitgebannen. En die heeft nog steeds plaats. Tot voor kort werden bij reorganisaties stelselmatig de ouderen uitgestoten. Dat bezorgt veel persoonlijk leed. Bedrijven en instellingen hebben daardoor al veel ervaring verloren. Bovendien investeren overheid en bedrijfsleven niet meer in werknemers ouder dan vijftig jaar. Zij worden niet meer in de gelegenheid gesteld cursussen te volgen en zich bij te scholen. Natuurlijk is het redelijk dat het werkzame leven eens een eind neemt. Dat kan ook in geleidelijkheid gebeuren, in overleg met de betrokkenen. Er zijn al veel studies verricht naar pensioneringsgrenzen bijv. 60 en 68 jaar. In andere landen wordt dit al in praktijk gebracht. Een vrijwillige keuze en afweging van het bedrijfs- en persoonlijk belang ligt in de rede. Het is hoog tijd dat op grond van de uitkomsten van bedoelde rapporten en adviezen definitieve besluiten worden genomen. Daarbij is het redelijk dat naar eigen keuze de pensioenrechten van de betrokkenen met die keuze in overeenstemming zijn. Voor het bedrijfsleven geldt bijv. een wettelijke leeftijdsgrens voor commissarissen van 72 jaar. In vele gevallen is die statutair teruggebracht tot 70 jaar. Wij pleiten ervoor in dit geval een vaste leeftijdsgrens van 72 jaar aan te houden (en niet statutair daarbeneden te gaan) en een raad van commissarissen bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen te laten beslissen over eventuele herbenoeming daarna.

6 AOW EN AANVULLEND PENSIOEN

De AOW is een verworven recht. Een probleem, dat het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND niet wil ontkennen, is de toekomstige financierbaarheid ervan. In tegenstelling tot de in vele landen gehanteerde systematiek van het kapitaaldekkingstelsel (de verzekeringsgedachte) is hier gekozen voor een omslagstelsel: de werkende generatie betaalt in een bepaald jaar de AOW voor de gerechtigden in dat jaar. Zeer vele, nog levende AOW'ers hebben van 1957 af AOW-premie betaald. Ook in 1957 was al bekend hoe de geboortegolf van kort na de tweede wereldoorlog zich eens zou manifesteren. Desondanks is gekozen voor het omslagstelsel. De wetgever is echter verplicht dat te repareren zonder de rechthebbenden te treffen. Laat staan, mede op grond van stelselmatige financieringstekorten, in de een of andere vorm te korten op de AOW. Gegeven het bijzondere karakter van de AOW wijzen wij iedere vorm van bevrozing ervan dan wel het afhankelijk stellen van het economisch getij af. Ouderen zouden, volgens daartoe geopperde voorstellen, nadat zij jaren lang de AOW voor anderen hebben gefinancierd, ook nog eens moeten meebetalen aan hun eigen AOW. Aanvullende pensioenen moeten ook buiten AOW-premieheffing worden gelaten. Het betreft hier individuele verzekeringsovereenkomsten waarvoor werkenden zelf middelen bijeen hebben gebracht. Wij wijzen de gedachte van het CDA ten sterkste af nl. om f. 450 miljoen te reserveren voor ca. 600.000 AOW'ers op een bestaansmini-

mum. Men kan bezwaarlijk spreken van solidariteit bij een "compensatie-uitkering" van ongeveer f. 62,-- per jaar.

Het is nu nog tijd een goede oplossing voor het vraagstuk te vinden. De komende 10 jaar zal het aantal 65-plussers naar verhouding niet toenemen. Dat blijft schommelen rondom circa 13%. Wel zal het aantal vijftigers stijgen van 1,6 miljoen tot 2,2 miljoen. Pas na 2010 komt er een duidelijke stijging van het percentage 65-plussers. En wel tot 23% van de bevolking in 2040. Belangrijk daarbij is dat het percentage jongeren beneden 20 jaar niet zal dalen onder de 25% van nu.

Gemiddeld zullen AOW'ers nu nog 12,3 jaar van hun AOW mogen genieten. Overwogen zou kunnen worden in die periode nog voor de ouderen een omslagstelsel te hanteren onder gelijktijdig, geleidelijk invoeren van een kapitaaldekkingstelsel voor toekomstige AOW'ers, nu nog jongeren.

Ooit kan volgens het huidige stelsel de AOW-premie 20% gaan bedragen. Dat kan natuurlijk niet. Nogmaals, het is nu nog tijd geleidelijk een beter systeem in te voeren. Daaromtrent zijn al vele adviezen en rapporten verschenen. Voor een goede beslissing is het nu de hoogste tijd.

Om de orde van grootte aan te geven: in 1993 genoten 2.129.000 65-plussers AOW, gemiddeld voor f. 15.413,--. Het aantal AOW'ers nam in dat jaar toe met 32.000. In totaal werd f. 32,8 miljard uitgekeerd, een toename met f. 800 miljoen. In 1994 zal iedere procent prijscompensatie in de AOW ongeveer f. 336 miljoen inhouden. Dat betekent wel compensatie voor alle AOW-gerechtigden. Het gaat over grote bedragen. Hoewel het vluchtelingenprobleem nog ter sprake komt, tekenen wij hierbij aan dat genoemde compensatie 1/6 vraagt van hetgeen de overheidsinspanningen voor asielzoekers in 1994 vergen. Wij hebben overigens al gesteld dat naar onze mening snelle verkleining van de zgn. wig, bijv. via het schrappen van de overhevelingstoeslag ten laste van de werkgevers, zeker voor de eerstkomende periode, waarin een goede oplossing nog uitvoerbaar is, de voorkeur verdient. De AOW zou daarbij zelfs nog tenderen te stijgen boven een gematigde loonstijging, waarmee in ieder geval een koppeling mogelijk zou blijven.

Ook andere oplossingen zijn al in diverse adviezen aangereikt. Zo geschiedt premieheffing tot een bepaald maximum inkomen. De uitkering is in beginsel inkomensonafhankelijk. Op dit gebied kan worden gecorrigeerd. Thans wordt nog AOW-premie in de orde van 14,25% geheven over de eerste f. 43.000,-- met een premievrije voet van een kleine f. 6.000,--. Dat betekent een premie van ruwweg f. 5.300,-- maximaal. Bij stapsgewijze verbreding van de heffingsgrondslag komen de zaken natuurlijk heel anders te liggen. Zowel aan de opbrengtzijde als aan de koopkrachtzijde. En dat laatste vraagt grote zorgvuldigheid. De **koopkracht** van de modale werknemer nam in 1991 af met 0,1% en steeg in 1992 met 0,2% en in 1993 met 0,9%. Bij ongewijzigd beleid zouden in 1994 dalingen optreden van 0,5% en in 1995 van 0,75%. Relatief geen grote veranderingen, maar in vier jaar tijds spreekt men dan al gauw van een teruggang in de orde van 2 tot ruim 3%. En juist de kleinere inkomens zullen nog wat zwaarder worden getroffen. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND doet hieromtrent in paragraaf 18 aanbevelingen. Voorts kan het systeem van de belastingvrije som in de inkomstenbelasting worden gewijzigd. Deze betekent "aan de top" (de derde schijf) een 60%'s faciliteit en daalt als fiscale tegemoetkoming sterk in de andere twee schijven. In plaats daarvan zou een vaste belastingkorting kunnen worden vastgesteld. Het zijn allemaal correcties die in het kader van de totale belastingopbrengst van ca. f. 170 miljard soelaas kunnen bieden.

De verdeling van de AOW-gerechtigden in procenten naar de hoogte van het aanvullende pensioen, was in 1990 als volgt:

geen aanvullend pensioen:		19.2%
wel aanvullend pensioen:		
tot f. 100,--	per maand	11,6%
f. 100,-- tot f. 400,--	per maand	23.9%
f. 400,-- tot f. 1.000,--	per maand	18.7%
f. 1.000,--	per maand of meer	26.8%

Er zijn op het ogenblik ongeveer 2.127.000 65-plussers, waarvan 368.000 geheel afhankelijk zijn van de AOW.

Zoals al opgemerkt, wijst het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND het heffen van AOW-premie op aanvullend pensioen af. Dit is in strijd met een grondbeginsel van de AOW: een inkomensafhankelijk pensioen voor iedereen. Indertijd is aldus besloten om het stelsel gemakkelijk uitvoerbaar te maken. Natuurlijk heeft een gering percentage 65-plussers geen AOW nodig. Daar staat tegenover dat ook de uitvoerbaarheid van gedeeltelijke premieheffing, nl. op aanvullend pensioen (en hoe hoog zou dat redelijkerwijze moeten zijn: f. 20.000,--, f. 30.000,--?) veel geld kost. Achteraf en via aangiften door verzekeringsmaatschappijen en belastingplichtigen zou dit alles administratief moeten worden vastgesteld, compleet met een stuk rechtsbescherming. Inmiddels kan weer voor drie of vier jaar het economisch getij ten gunste zijn gewijzigd. Zo'n uitvoering kost al snel in de orde van f. 150 miljoen per jaar. Dat is 0,5% toeslag op alle AOW-uitkeringen.

Tenslotte moet in het kader van de AOW een stuk rechtsongelijkheid worden weggenomen (waaraan gelukkig inmiddels wordt gewerkt). Ouderen die via een ziekenfonds verzekerd zijn betalen daarvoor veel minder premie dan ouderen die particulier zijn verzekerd tegen ziektekosten. Dat kan al gauw f. 100,-- per maand in premie schelen. De (technisch ingewikkelde) reparatie kan plaatshebben door gelijktrekking van premies onder gelijktijdige compensatie voor hen die meer premie moeten gaan betalen. In beginsel betekent dit dat de AOW-premie zelf zou moeten stijgen en daarvoor is, los van inkomenseffecten, in de eerste belastingschijf, waar nog maar 7% echte belasting is, weinig ruimte. Ook hiervoor verwijzen wij weer naar onze suggesties voor wig-verkleining.

Het is een bekend feit dat het beeld van beleidsuitvoering en regelgeving, door bureaucratie en sektarisme in de departementale sfeer, er een is van starheid, gebreken en zelfs van chaos. O.a. door aanwijzingen voor de regelgeving en ambtelijke coördinatie bij de voorbereiding van wat uit de departementale molens komt, alsmede door een stuk coördinatie in de onderraden en de ministerraad, wordt getracht aan die gebreken iets te doen. Maar erg succesvol is het nog niet.

Wij pleiten voor strikt toezicht door een beperkt aantal onafhankelijke coördinerende managers van reputatie met een rapportageplicht aan bewindslieden en Tweede Kamer en een verplichte reactie op hun bevindingen.

7 GEZONDHEIDSZORG

De gezondheidszorg vraagt op het ogenblik bijna f. 60 miljard per jaar, waarvan ruim f. 27 miljard de ouderen ten goede komt. Dit betreft dan de feitelijke gezondheidszorg, de gezinsverzorging/thuiszorg en de bejaardenoorden.

Bij ongewijzigd beleid zullen tot 2015 de uitgaven voor de gezondheidszorg met ongeveer een kwart stijgen. Dit moet worden voorkomen. Niet door verder op deze zorg te bezuinigen. Wel door verdere, duidelijke doelmatigheidsverbetering, waardoor de kosten niet meer behoeven te stijgen. Men moet daarbij bedenken, dat de kosten van de gezondheidszorg een relatief groter bestanddeel van het nationaal inkomen zullen innemen dan andere sectoren, zoals de produktiesector, waar de produktiviteit nu eenmaal sneller kan stijgen dan in de zorgsector. In deze laatste hebben we in grote mate te maken met handwerk.

Ter illustratie. Een zuigeling kost aan gezondheidszorg ongeveer f. 1.900,-- per jaar, iemand van 30 jaar f. 2.000,--, iemand van 55 jaar f. 3.100,--, iemand van 65 jaar f. 4.250,--, iemand van 80 jaar f. 12.900,--.

In 1992 hebben de werknemers in de gezinsverzorging alarm geslagen in verband met de steeds groter wordende bezuinigingen op hun budget en de onderwaardering van de medewerkers in deze sector. Zij, de werknemers zelf, hebben inmiddels hard gewerkt aan de professionalisering van hun aanpak en de verbetering van de doelmatigheid en de kwaliteit van hun werk. Daartoe

zijn omvangrijke scholingsprogramma's opgezet en er zijn ingrijpende herstructureringsprojecten uitgevoerd. Het begrip van de politiek voor dit alles is nog steeds vèr te zoeken. Nog altijd is de gezinsverzorging/thuiszorg als beroep niet wettelijk erkend, zoals dat wel voor de verpleging geldt. Nog immer bestaat er geen erkende scholing met een landelijk geldend diploma. En nog steeds bestaat er een aanzienlijke salarisachterstand, vergeleken met het niveau van vergelijkbare functies op de arbeidsmarkt. De kwaliteit van de taakuitvoering heeft hier vanzelfsprekend zeer onder te lijden. Vooral de huishoudelijke zorg, die voortdurend meer gaat rusten op de alpha-helpsters en de zogenaamde mantelzorg (familie, vrienden en burens), kan daarbij niet anders dan angstwekkend verslechteren. Dit laatste kan alleen worden opgelost door de alpha-helpsters een volwaardige rechtspositie te verschaffen en hen als werknemers onder te brengen bij de instellingen voor de gezinsverzorging/thuiszorg. Ook de mantelzorg moet voor een belangrijk deel worden omgezet in betaald werk. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND zal zich inspannen om het mogelijk te maken al deze achterstanden en tekortkomingen zo snel mogelijk op te lossen.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND ondersteunt van ganser harte het principe dat ouderen en gehandicapten zo lang mogelijk zelfstandig - dat wil zeggen thuis - hun leven moeten kunnen leiden. Dat vanuit dit streven bezuinigingen plaats vinden op de verzorgingstehuizen is niet verrassend. In de praktijk blijkt echter dat deze lijn te ver wordt doorgetrokken, zodat het zelfs kan voorkomen dat zeer demente bejaarden grote delen van de dag zonder toezicht of verzorging thuis aan hun lot zijn overgelaten. Immers, in de verzorgingstehuizen is geen plaats meer voor hen. Dit soort bezuinigingen steunt het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND natuurlijk niet! Integendeel, wij vinden dat men met de afslankingsoperaties ten aanzien van de verzorgings- en verpleegtehuizen absoluut te vèr is gegaan! Het uitkeringsbeleid van de diverse instanties (met name sociale dienst en GAK) dient geharmoniseerd te worden.

De neiging bestaat sterk om bij bezuinigingen op de gezondheidszorg de ouderensector steeds naar rato, dus voor bijna de helft van het toegemeten totaalbudget, mee te laten delen. Naar consequenties wordt vrijwel niet gekeken. Op de protesten van de ouderenbonden wordt nauwelijks ingegaan. Pas nu stemmenverlies dreigt heeft enig lapwerk plaats. Vooral éénmalig lapwerk. "Na de verkiezingen zien we immers wel weer", is de houding van de zittende partijen!

De vele beschikbare rapporten en adviezen moeten thans snel tot definitieve besluitvorming leiden. Het is duidelijk dat de volksgezondheid, ondanks een toenemend beroep erop, aan revisie toe is. Bastions daarbinnen, zeker in de ziekenhuizen, moeten worden doorbroken. De samenwerking terzake van kostbare apparatuur is verre van voldoende. Aan redelijke maximum inkomensgrenzen voor medici valt niet te ontkomen.

Ernstig is het drugprobleem. In de praktijk wordt op dit gebied (te) veel gedoogd. Voor veel scholieren en werkloze jongeren dreigt een ramp. Druggebruik resulteert vaak in gewelddadige acties. Vanuit het buitenland trekken vele gebruikers naar het paradijs-Nederland "waar alles mag". Nauwe internationale samenwerking is geboden. Een echt goed beleid is er niet. Dat steekt schril af tegen de aanvallen op alcohol- en tabaksgebruik (dat natuurlijk in overmaat stellig is af te wijzen). Onvoorstelbaar is het ook dat aan de ene kant de arbeidsinspectie regelmatig in bedrijven controleert op overmatige geluidshinder terwijl anderzijds wordt toegelaten dat jongeren in disco's (en omwonenden tot een bereik van soms vele vierkante kilometers) worden bestookt met een geluidsproduktie die blijvende gehoorschade kan veroorzaken (de zgn. sound dip). En daarvoor bovendien ook nog een vergunning krijgen! Ook recreanten in de schaarse vrije natuur schijnen een dergelijke geluidshinder te moeten gedogen.

Door de manier waarop de rijksoverheid de uitvoering van de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) nu overlaat aan de gemeenten, lopen mensen met een handicap het risico ongelijk behandeld te worden. Iedere gemeente heeft nu immers het recht de wet op haar eigen wijze uit te voeren. Rijke en/of goedwillende gemeenten zullen meer kunnen en willen doen dan andere. Er dreigt willekeur te ontstaan. Gehandicapten hebben het recht op gelijke behandeling, onafhankelijk van de plaats waar zij wonen. Bij bezuinigingen dienen zij in het bijzonder te worden ontzien.

Preventie

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND legt grote nadruk op de preventieve geneeskunde, de eerste-lijn-zorg, de thuiszorg en het "gezond ouder worden".

Verzekeringstelsel

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND is voor:

- Snelle besluitvorming over een maatschappelijk aanvaardbaar verzekeringsstelsel.
- Een situatie waarbij alle eigen bijdragen tezamen nooit een vast percentage van het inkomen te boven mogen gaan.
- Een basispakket, waarin ook de zorg voor chronisch zieken is opgenomen en paramedische voorzieningen, zoals bijv. fysiotherapie.
- Cliëntgebonden budget voor verpleging en verzorging.
- Meer handen aan het bed, met name in verpleegtehuizen.
- Capaciteitsuitbreiding in de thuiszorg.
- Opheffen van onaanvaardbare wachtlijsten voor specialistische behandeling. Het hanteren van een bovengrens in het aantal te behandelen personen werkt alleen maar kostenverhogend, omdat in een later stadium een kostbaarder ingreep nodig zal zijn.

Chronisch zieken

Bij chronisch zieken staat nog steeds de "cure" voorop, terwijl "cure" en "care" even zwaar moeten wegen.

De bonus-malus-regeling voor werkgevers werkt bijzonder ongunstig uit voor chronisch zieken. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND ziet meer in een stimuleringsregeling op zich en afschaffing van de "malus". Als over voorgaande jaren wordt gekeken naar de diagnoses van nieuwe uitkeringsgerechtigden, dan scoren de afwijkingen van het bewegingsapparaat het hoogst met ruim 30%. Verreweg de meeste patiënten zouden door een tijdige diagnose, een goede medische begeleiding en adequate aanpassingen van de werksituatie, tot aan hun pensioen aan het werk kunnen blijven.

Geneesmiddelen

Voorals ouderen en anderen met een minimum inkomen worden getroffen door de bijbetalingen op geneesmiddelen. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit voor een wettelijke regeling waarin wordt bepaald dat de af-fabrieksprijs van geneesmiddelen in Nederland niet hoger mag zijn dan de gemiddelde af-fabrieksprijs in de Europese Unie en tevens niet hoger dan die prijs in het land van herkomst.

Substitutie door generieke geneesmiddelen dient wettelijk te worden toegestaan.

Door deze maatregelen is een besparing op de kosten van geneesmiddelen mogelijk van f. 500 miljoen tot f. 1 miljard, waardoor bijbetalingen niet meer nodig zijn.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND wil de reeds door dit alles aangebrachte schade zoveel mogelijk herstellen. En voor de toekomst in ieder geval trachten erger te voorkomen. Dan moeten wij wel af van het huidige hap-snap-beleid. Een structurele lange termijn visie is ook voor wat de gezondheidszorg betreft brood- en broodnodig!

8 VEILIGHEID EN STRAFRECHT

Het is onaanvaardbaar dat velen van ons, niet alleen de ouderen, zich niet meer overal op straat kunnen bewegen, zeker niet 's avonds en in stads- en zelfs dorpskernen. De grote, internationaal georganiseerde misdaad wordt steeds gewelddadiger en uit zich in steeds meer vormen. Maar ook

de zich verhardende, kleine criminaliteit veroorzaakt grote spanningen in onze samenleving. Vervagend normbesef en grote werkloosheid spelen hierbij een rol. Het politiebudget is van 1986 tot 1993 met 35% toegenomen (tot f. 4.4 miljard). Maar het aantal buiten-medewerkers steeg met slechts 2%. Dit is volstrekt onaanvaardbaar. Ook hier is dringend noodzakelijk dat gebeurt wat de wetgever heeft gewild en wel met doorbreking van bepaalde machtsbastions. Nu is het probleem niet alleen op te lossen met meer en beter uitgeruste politiemedewerkers op straat. Nadere aanpassing van de strafmaat aan die in ons omringende landen is noodzakelijk, wil Nederland door de misdaad niet worden gekwalificeerd als een land met geringere "risico's". In een toenemend aantal gevallen worden vraagtekens gezet bij de mate waarin op zich redelijke wettelijke straffen, benedenwaarts worden opgelegd, alsook achter de gebruikelijke vervroegde invrijheidstelling en achter de ruime hantering van proefverloven. De overheid heeft een grote verantwoordelijkheid tegenover de maatschappij en de slachtoffers van delicten. Voortdurende voorlichting op scholen over de effecten van overtredingen en delicten is dringend noodzakelijk in ons volle land. Eveneens dienen wetsovertreders en plegers van delicten hieromtrent indringend te worden geïnformeerd. Meer zekerheid dient te worden verkregen over het effect van de veelvuldig opgelegde werkstraffen. Snelrecht moet veel vaker worden toegepast. Er moet beter worden geregistreerd vanuit welke omstandigheden plegers opereren. Dat zweemt naar discriminatie (wanneer het bijv. plegers uit allochtone groeperingen betreft). Doch zonder goede achtergrondinformatie is preventie en begeleiding niet wel mogelijk. Hierdoor worden niet-terechte vooroordelen in de hand gewerkt. Opnieuw zal de strafmaat voor verkeersovertredingen en -delicten moeten worden bezien. Hierbij ware op te merken dat sancties nutteloos zijn zonder goede handhaving van de regels. Geen strafbaarheid en strafmaat zonder inschatting van de zgn. pakkans. Met voortvarendheid moeten initiatieven tot zgn. buurtpreventie worden gesteund. Zulks in samenwerking en met adviezen en begeleiding van de zijde van de politie.

9 VLUCHTELINGENBELEID

Het solidariteitsbeginsel eist dat wij naar vermogen een aandeel blijven leveren in de opvang van echte politieke vluchtelingen. Dit jaar kan het aantal asielzoekers stijgen tot omstreeks 70.000. Het totale vluchtelingenbeleid vraagt ongeveer f. 2 miljard. Het stelt ons land voor gigantische vraagstukken. Met een bevolkingsdichtheid van 453 mensen per km² staat Nederland (afgezien van enkele samenballingen als Bangladesh, de stadstaat Singapore en het - nog - Britse Hongkong) aan de top van de wereldranglijst. En onze bevolking, nu 15,2 miljoen mensen, groeit nog tot 17,7 miljoen in 2030. Daarmee stijgt de bevolkingsdichtheid tot 520 personen per km², of met 16%. Wie zijn ogen voor de problemen in dat verband sluit, is blind.

Met name in internationaal verband moet Nederland trachten redelijke oplossingen te bereiken. Economische problemen en bevolkingsdichtheid eisen dat wij economische vluchtelingen moeten afwijzen. Die ca. 500 miljoen opgejaagden, waarvan 50 miljoen proberen andere landen te bereiken, stellen met name de westerse wereld al voor enorme problemen.

Overigens waar vluchtelingen in hun eigen land en binnen hun eigen cultuur kunnen worden geholpen - en beschermd - geniet dat de voorkeur.

10 ALLOCHTONEN EN INDISCHE NEDERLANDERS

Teneinde onbeheersbare spanningen te vermijden en geen voedsel te geven aan verwerpelijke (politieke) bewegingen, zullen wij er strikt de hand aan moeten houden dat allochtone en autochtone Nederlanders in gelijke situaties gelijk worden behandeld. Zo bijv. onze volkshuisvesting tekort schiet, moet dááaraan iets worden gedaan. Maar waar er sprake moet zijn van bepaalde wachtlijsten, gelden die voor allen die voor huisvesting in aanmerking komen. Waar in het ene

geval woningen (deels) worden ingericht en/of huishoudelijke apparatuur gratis wordt verstrekt, moeten wij niet verbaasd zijn wanneer anderen, die hier volledig buiten vallen, zich ongelijk behandeld voelen.

Wij mogen ook van onze nieuwe Nederlanders verlangen dat zij zich in voldoende mate het Nederlands eigen maken, (ook in verband met hun kansen op de arbeidsmarkt), onderwijs willen genieten en de hoofdzaken zullen kennen van onze cultuur en staatsorde. In Zwitserland is in geval van naturalisatie zelfs een examen verplicht.

Eigen beleving van religie en cultuur door allochtone Nederlanders moet gewaarborgd zijn, evenals het vrijelijk gebruik van eigen media en communicatiemiddelen. Aan ingezetenen-niet-Nederlanders dient vooralsnog het kiesrecht voor de Provinciale Staten (Eerste Kamer) en de Tweede Kamer te worden onthouden. Dit om frustraties ten opzichte van het buitenlands beleid van Nederland te vermijden.

Indische Nederlanders

Er dient van de zijde van de regering en het parlement meer begrip te zijn voor de noden en wensen van de zgn. Indische Nederlanders gegeven hun voorbeeldige opstelling en integratie in onze samenleving. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND eist van onze regering aan de Japanse regering kenbaar te maken dat zij de vordering vanuit de Indische gemeenschap tot betaling van zgn. ereschulden wegens vrijheidsbeneming en andere misdrijven tegen de menselijkheid in de jaren 1942 - 1945 rechtmatig acht en steunt.

11 NATUUR EN MILIEU

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND heeft o.a. de volgende doelstellingen:

- "Politiek vanuit het hart met eerbied voor de mens , de fauna , de flora en het milieu"
- "Met elkaar een samenleving opbouwen met als doel een wereld achter te laten die beter is dan die van nu"

Op geen enkel beleidsterrein in Nederland zijn deze doelstellingen zozeer van toepassing als op het terrein van natuur en milieu. Vandaar dat op deze onderwerpen enigszins uitvoerig zal worden ingegaan.

11.1 NATUUR

In 1989 werd van rijkswege het Natuurbeleidsplan (het N.B.P.) gepresenteerd met als hoofddoelstelling: "duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling van natuurlijke en landschappelijke waarden". Tevens werd toen gesteld dat voor dit doel jaarlijks aanzienlijke bedragen ter beschikking dienden te worden gesteld.

De uitvoering van dit N.B.P. zal uiterlijk in 2010 moeten worden voltooid. Volgens internationaal gemaakte afspraken dient in dat jaar tenminste 10% van ons landoppervlak te bestaan uit natuurgebied, teneinde plant- en diersoorten en ecosystemen een zekere kans op duurzaam voortbestaan te bieden. (Thans bestaat slechts 5% van ons Nederlands landoppervlak uit natuurgebied!)

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND ondersteunt deze in het verleden gestelde beleidsvoornemens volledig. In dit verband dienen de bestaande natuurbeschermingsorganisaties blijvend over voldoende middelen te beschikken voor aankoop en beheer van bestaande en nieuw te ontwikkelen natuurgebieden. Voorts is een snelle totstandkoming van de Flora- en Faunawet nodig en zullen internationale natuurrichtlijnen versneld ten uitvoer moeten worden gebracht.

11.2 MILIEU

Op 25 mei 1989 verscheen het eerste Nationaal Milieubeleidsplan (N.M.P.) gepresenteerd door de ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Landbouw en Visserij, Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken. Het is een strategisch plan met hoofdlijnen voor het middellange beleid, tegen de achtergrond van een lange-termijn-analyse van de milieuproblemen. Op 21 december 1993 verscheen het N.M.P.-2, waarin voortgang en resultaten van het milieubeleid worden beschreven. Tegelijkertijd verscheen een rapport van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (R.I.V.M.): "Milieurendement van het N.M.P.-2", waarin wordt gepleit voor een vernieuwende aanpak van de milieuproblemen, aangezien de oorspronkelijk beoogde doelstellingen bij lange na niet werden gehaald.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND onderschrijft deze nieuwe aanpak geheel. Dit betekent o.a.:

- drastische beperking van energie- en grondstoffenverbruik
- beperking autoverkeer
- vergroting capaciteit openbaar vervoer
- meer hergebruik van materialen
- terugwinning van stoffen uit afvalstromen, althans ondersteuning van onderzoek naar technieken en systemen daartoe.

Ter vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor een goed en effectief milieubeleid pleit het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND voor intensivering van voorlichting en educatie over de milieuproblematiek en de maatregelen, die in dat verband onvermijdelijk zijn.

Milieubeleid is tenslotte overlevingsbeleid.

11.3 ENERGIE

Wezenlijke aandacht verdient de gewaarborgde levering tegen zo laag mogelijke prijzen van nutsvoorzieningen als elektriciteit en gas.

Wat de elektriciteitsproductie betreft heeft een concentratie plaats gehad tot vier grote elektriciteitsproductiebedrijven. Onze tarieven zijn nu bijna de laagste in Europa. Zelfs in Europees verband is de thans bereikte schaalgrootte voldoende. De door sommigen gewenste verdere concentratie tot één nationaal elektriciteitsproductiebedrijf is om technische en bedrijfseconomische redenen niet noodzakelijk en leidt tot bureaucratie en machtsbundeling. De bestaande nutsbedrijven moeten meer vrijheid krijgen onder omstandigheden elektriciteit te importeren en te exporteren. Dat bevordert een gezonde concurrentie en de doelmatigheid. Nu nog is teveel macht geconcentreerd bij de samenwerkende Elektriciteitsproductiebedrijven, de SEP, nota bene een dochter van de vier elektriciteitsproductiebedrijven. Deze SEP importeert 17% van de in ons land verbruikte stroom. Voorkomen dient te worden dat wij teveel afhankelijk worden van elders opgewekte elektriciteit en daardoor de capaciteit van ons eigen productieapparaat verminderen. Daarvoor betreft het een te belangrijke algemene voorziening. Hierbij tekenen wij aan dat moet worden voortgegaan nieuwe warmte-krachtenheden te installeren, gegeven het zeer hoge rendement. Daarbij vereist de planning grote zorgvuldigheid teneinde geen overcapaciteit van elektriciteitsproductie in ons land te veroorzaken.

De bedrijven hebben inmiddels hun schadelijke uitworp al in belangrijke mate teruggebracht. Een kwart van de investeringen van een nieuwe elektriciteitscentrale heeft al betrekking op milieuvoorzieningen. Waar die uitworp direct in Nederland terechtkomt, moeten wij die milieuvoorzieningen zelf treffen. In het geval van CO₂ (waarschijnlijk verantwoordelijk voor het broeikaseffect) heeft verspreiding over de gehele wereld plaats. Dit type milieu-investering kan ook veel doelmatiger tegen veel lagere investeringen ten dele elders met onze hulp plaatshebben, bijv. in

Midden- en Oost-Europa. Elders ook kunnen wij onze grote technische kennis terzake zinvol toepassen.

Onze aardgasvoorraad is eindig. Beter ware het (geweest) dit gas in de eerste plaats beschikbaar te houden voor de voorziening van onze huishoudens. En voor de opwekking van elektriciteit met name kolen en kernenergie in te zetten. Kolen zijn er nog voldoende voor enkele honderden jaren. Het daaraan verbonden milieuprobleem is groot, maar in toenemende mate beheersbaar. Zeker als kolenvergassing op grote schaal wordt toegepast. Het probleem zit in de afzet van de reststoffen, maar de afzet daarvan in commercieel toepasbare vorm ontwikkelt zich goed. Echter de winning van kolen eist jaarlijks talloze slachtoffers. Voor de inzet van olie (de voorraden zijn nog voldoende voor 75 jaar) zijn wij te afhankelijk van de gevolgen van internationale conflicten. Van kernenergie hebben wij in Nederland nu nog veel kennis. Maar de huidige toepassing van kernenergie komt bij ons stil te liggen in 2007. Het betreft hier een delicate aangelegenheid. Wel zal onze volksvertegenwoordiging zich tijdig moeten uitspreken over de vraag: doorgaan of niet? In landen om ons heen wordt tussen 40 en 80% van de stroom inmiddels opgewekt door middel van kernenergie. Eventueel zou voor dit en voor dergelijke grote vraagstukken het instrument van het referendum kunnen worden ingevoerd.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND respecteert en deelt de zorgen die velen in Nederland hebben ten aanzien van het voltooien van de gebruiksduur van onze beide (kleine) kerncentrales. Wij willen daarbij opmerken dat bij alle internationale periodieke strenge controles van deze eenheden de bevindingen uitermate lovend zijn. Gelukkig gaat de kennis omtrent de vervolmaking van de veiligheid van dit soort centrales nog steeds vooruit. Daarom wordt de al zeer veilige Borssele-eenheid de komende paar jaren nog weer veiliger gemaakt. Daarmede, en dit geldt voor de huidige generatie kerncentrales, is de kans op een ongeval met slachtoffers statistisch onvoorstelbaar klein geworden. Toch werkt de "erfenis" van Harrisburg en Tsjernobyl (centrales van bijna het eerste uur, waar door tekortschietende opleiding en toezicht zeer ernstige menselijke fouten zijn gemaakt) door. En dat is te begrijpen. Op de centrales die "bij" zijn kan (wij zullen het niet hopen!) een groot verkeersvliegtuig te pletter slaan zonder dat een storing optreedt. Sabotage na infiltratie, bijv. in het medewerkersbestand (als dat al mogelijk zou zijn) haalt niets uit, want een "fout" programma wordt nimmer uitgevoerd. Een tweede, reserve regeleenheid bevindt zich buiten de centrale. Enz. Maar 100% veiligheid kan nooit worden gegarandeerd. Stellig ook niet bij een koleneenheid. Te betreuren is dat alternatieven, zoals windenergie, waterkracht en zonneënergie slechts enkele procenten soelaas zullen bieden in ons land. Koleninzet geeft gigantische hoeveelheden reststoffen en eist zeer zware investeringen om de schadelijke uitwerp te beteugelen. Ook kernenergie heeft een "afvalprobleem": het radioactieve splijtingsafval - weinig in volume - moet zeer lang, goed afgeschermd worden opgeslagen.

Wij moeten ons wel realiseren dat, vooral door de import van stroom door de SEP, niet bij uitzondering door ons in totaal bijna een kwart kernstroom wordt gebruikt. Onze burens hebben kerncentrales dicht bij de grenzen. De vraag is of wij, als bijna-enige land (in Denemarken denkt men eender) het gebruik van praktisch veilige kernenergie moeten blijven afwijzen. Nòg hebben wij veel kennis op dit gebied. Juist door grote technische kennis zijn al vele bejaarde kerncentrales soms met een factor 1.000 veiliger gemaakt, al zouden wij die het liefst zien verdwijnen. Wij verwijzen naar de conclusie van een werkgroep uit 1975 in ons land volgens welke binnen tien jaar (vóór 1985!) een technisch uitvoerbare en ook overigens aanvaardbare oplossing moest worden gevonden voor het opslagprobleem. Zo komen wij er niet. Er moet thans spoedig een goede, en maatschappelijk aanvaardbare oplossing gevonden worden en het besluit terzake moet zorgvuldig en zo breed mogelijk gesteund worden genomen. Anders zal het bij het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND geen steun ontmoeten. Te betreuren is dat toepassing op grote schaal van (uit natuurkundig opzicht per definitie veel meer te verdedigen) kernfusie nog wel 40 jaar op zich zal laten wachten. Een techniek waarbij de grondstof uit zeewater(!) komt en de radioactiviteitsfactor veel en veel lager ligt.

In de tussentijd - die kort moet zijn! - moet uit de opbrengst van energie met kracht onderzoek

naar en ontwikkeling van alternatieve, duurzame en milieuvriendelijke wijzen van elektriciteits-opwekking worden voortgezet.

Tenslotte moet worden voortgegaan met de inspanningen de vervuiling van de zee en van het Rijn- en Maaswater verder in internationaal en nationaal verband te beperken.

Wij zijn de hier ontvouwde visie verplicht op grond van onze doelstellingen.

12 VERKEER EN VERVOER

Een boosdoener terzake van het milieu is het verkeer. Ten nadele van het verkeer per rail en over het water, is het wegverkeer uit de hand gelopen. Voor een belangrijk deel omdat het openbaar vervoer nooit een goed alternatief heeft geboden. Wij denken daarbij vooral aan het busvervoer (het vervoer per rail is nauwmazig). Sterk stijgende prijzen en het opheffen van onrendabele lijnen hebben het beeld bepaald. Op dit ogenblik beschikken motorvoertuigen nog slechts over minder dan 15 meter verharde weg per voertuig. Men moet zich eens voorstellen dat alle voertuigen tegelijk van de weg gebruik willen maken! Zulks heeft geleid tot geweldige doelmatigheidsverliezen die in de miljarden guldens lopen. En tot geweldige frustraties. Het openbaar vervoer zal opnieuw en snel fundamenteel in behandeling moeten komen bij ons parlement. Vooral de ouderen zijn hier de grote verliezers. Van landen als Denemarken kunnen wij in dit opzicht het een en ander leren.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND ziet hierbij de volgende hoofdlijnen:

- De tarieven van het openbaar vervoer dienen achter te blijven bij de variabele autokosten.
- Forse verbetering en uitbreiding van openbaar vervoersmogelijkheden, w.o. betere toegankelijkheid voor ouderen en gehandicapten. Dit heeft hoge prioriteit bij budgettaire ruimte, evenals
- aanleg van meer goede en veilige fiets- en voetpaden.
- Kritisch bezien van aanleg van nieuwe autowegen, tenzij blijkt dat dit onze concurrentiepositie en dus de werkgelegenheid aantast.
- Goederenvervoer over de weg geleidelijk naar spoor- en waterwegen geleiden. Wij beschikken over een uitstekende binnenvaart!
- Voorkeur voor ondergrondse aanleg van de Betuwelijn. Dit onderwerp leent zich ook uitstekend voor definitieve besluitvorming d.m.v. een referendum.
- Infrastructurele werken zorgvuldig toetsen aan milieu- en ecologische normen.
- Beperking in internationaal verband van het luchtverkeer op korte vluchten binnen Europa ten gunste van het treinvervoer.

13 BESTUURLIJKE VERNIEUWING

Wij pleiten voor heroverweging van het voorstel van de Commissie-Biesheuvel terzake van invoering van een beslissend referendum na een inleidend verzoek van 10.000 kiezers, gesteund door 300.000 steunverklaringen. Door het parlement aanvaarde wetsvoorstellen van uiterst belangrijke aard zouden aan zo'n beslissing onderworpen kunnen worden. Voorts zou aldus het initiatief kunnen worden genomen tot het aanhangig maken van zeer belangrijke wetsvoorstellen bij het parlement. Na verwerping door het parlement, maar met één vijfde deel van het grondwettelijk aantal leden vóór, zou het parlement bij een positieve referendum-uitslag het voorstel moeten bekrachtigen.

De ontwikkeling van de zgn. BON-regio's, d.w.z. de beoogde regionale bestuurseenheden in een aantal stedelijke gebieden, wordt door ons in afwachting van het resultaat van de evaluatie vooralsnog positief beoordeeld. Hoewel bestuurlijke schaalvergroting weliswaar niet altijd zaligmakend is, ontstaan op steeds meer terreinen dermate gemeentegrens-overschrijdende

problemen (milieu, volkshuisvesting, verkeer), dat het effectiever lijkt ze op grotere schaal aan te pakken. Politie, brandweer en GGD zijn veelal reeds regionaal georganiseerd. Het is echter niet onze bedoeling heel Nederland in regionale bestuurseenheden (miniprovincies) op te delen. Zeker niet wanneer aan belangrijke waarden van leefgemeenschappen in wijken en dorpen schade wordt berokkend. Slechts daar waar dat leidt tot een doelmatiger bestuurlijke aanpak is bestuurlijke schaalvergroting gewenst. Overigens zullen alle voorstellen die kunnen leiden tot een effectiever en daardoor wellicht goedkoper bestuur (landelijk, provinciaal/regionaal en gemeentelijk) door het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND worden gesteund.

Gemeenten dienen zich in beginsel te onthouden van inkomenshervredering. De gemeentelijke heffingen dienen daarom nauwlettend te worden gevolgd.

14 VOLKSHUISVESTING

Het woningbouwbeleid, te richten op de mogelijkheid van meer eigen woningbezit, moet beter worden afgestemd op de veranderende samenstelling van onze bevolking. Het aantal eenpersoonshuishoudens, nu 2 miljoen, zal binnen 20 jaar stijgen tot 2,8 miljoen. Een stijging van 40%. De toenemende vergrijzing mag bekend worden verondersteld. Senioren zullen de gelegenheid moeten hebben zo lang mogelijk zelfstandige, passende huisvesting te genieten bij aanpalende verzorgingscentra. Gettovorming is daarbij uit den boze. Deze steeds ouder wordende en vaak nog vitale groep dient niet te worden geïsoleerd van het overige deel van onze samenleving. Dat werkt desintegrerend.

Dit laatste geldt ook voor allochtonen. In 2000 zal ons land er ruim 1 miljoen huisvesten: 6,6% van de bevolking. Dat percentage was in 1980: 3,6. Deze snelle toeneming stelt de integratie in de samenleving (op redelijke termijn) voor grote problemen.

15 BUITENLANDS BELEID

Volgens art. 90 van onze Grondwet bevordert de regering de ontwikkeling van de internationale rechtsorde. Loyale medewerking aan de taken van de Verenigde Naties en de Europese Unie is geboden. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit ervoor dat Nederland zich in het internationale verkeer zoveel mogelijk inzet voor de handhaving van de fundamentele rechten van de mens en de fundamentele vrijheden in andere landen. Deze dienen te worden bepleit langs diplomatieke kanalen.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND houdt vast aan de Nederlandse inspanning op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. Deze dient geconcentreerd te zijn op de allerarmste landen. Nederland moet zich in internationaal overleg sterk blijven maken om in veel breder verband geleidelijk naar de 1%-norm te groeien. De zorg voor opvang van vreemdelingen in Nederland dient te worden ondergebracht bij ontwikkelingssamenwerking.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND dringt aan op een versterking van de bevoegdheden van het Europese Parlement. De Staatssecretaris Europese Zaken zal een duidelijke opdracht moeten krijgen om de Nederlandse bevolking doorlopend te informeren over de ontwikkeling binnen de Europese Unie.

16 DEFENSIE

Nederland dient naar vermogen bij te dragen tot de internationale veiligheid in nauwe samenwerking met internationale en Europese instellingen. Dat kan alleen door de handhaving van een krijgsmacht die op verantwoorde manier is toegerust, zowel voor beveiliging van het eigen grondgebied als voor internationale assistentie. Voor die toerusting is Nederland verantwoordelijk tegenover hen die de veiligheid dienen. Een waakzame, gemotiveerde, goed geoefende en adequaat uitgeruste krijgsmacht is, met het oog op de nog steeds bestaande brandhaarden in onze wereld, nog altijd noodzakelijk. De kern hiervan dient te bestaan uit snel gevechtsgereede eenheden van de Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht, die in VN-, NAVO-, of nationaal verband in staat zijn wereldwijd een onmiddellijke bijdrage te leveren bij het bezweren van opkomende conflicten. Deze eenheden moeten voorlopig zo veel mogelijk bestaan uit beroeps- en contractpersoneel, aangevuld met vrijwilligers uit het dienstplichtigenbestand. Op langere termijn staat het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND een krijgsmacht voor die geheel bestaat uit beroeps- en vrijwillig dienend personeel. Het opschorten van de opkomstplicht volgens de Dienstplichtwet mag echter niet worden overhaast en dient synchroon te verlopen met de opbouw van een kwalitatief en kwantitatief voldoende mobilisabel personeelsbestand. Het is ook in internationaal verband van groot belang een geloofwaardige Nederlandse krijgsmacht in stand te houden. Verdere bezuinigingen op het defensiebudget kunnen daarom voorlopig niet meer worden overwogen. Hierbij wordt aangetekend dat van de totale rijksuitgaven momenteel 6,8% naar defensie gaat.

17 CULTUUR

Wij leven, helaas, in een tijd van vervlakking. In het algemeen en met name in het basis-, het vervolg- en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs moet meer aandacht worden besteed aan de cultuurtrekken van onze samenleving, ook in haar verdere ontwikkeling, gelet op de veranderende samenstelling van onze bevolking.

Voorts aan de grote rijkdom aan kunstuitingen van vroeger en nu en aan een aantal vormen van serieuze muziek, beeldende kunst en architectuur. Scholieren komen thans allereerst te eenzijdig in contact met heersende uitingen van kunst en muziek. Ook de voorlichting omtrent algemene en vaderlandse geschiedenis, maatschappijvormen, gedrag en handelen, schiet te kort. Een eertijds sterk aspect van ons onderwijs: de kennis van moderne talen dreigt verloren te gaan.

Eigen produkties op toneel- en musicalgebied e.d. dienen te worden gestimuleerd.

Bij grondgebruik in het algemeen en bij het opstellen van bestemmingsplannen in het bijzonder dient zorgvuldig rekening te worden gehouden met mogelijke archeologische vondsten. Belangrijke industriële monumenten dienen zoveel mogelijk behouden te blijven.

Wij pleiten, onder behoud van onze grondwettelijke vrijheid van meningsuiting en informatievergaring, voor een nadere bezinning op vermindering van de huidige versnippering van ons omroepbestel.

18 OMBUIGINGEN EN FINANCIËLE VERANTWOORDING

De beleidsaanbevelingen in een financieel kader geplaatst.

Vóór alles dient het financieringstekort te worden teruggebracht tot 1,75%. De tekortnorm dient te worden toegepast op de nationale begroting. Met name in Europees verband wordt doorgaans gesproken van het vorderingensaldo van de collectieve sector op transactiebasis. Daarbij worden de budgettering en verstrekte kredieten niet meegeteld. Aldus kan door allerlei kunstgrepen het zicht worden vertroebeld.

Dit vergt f. 9 miljard.

Dekking	f. miljard
- Intensivering van de fraudebestrijding op inkomensoverdrachten	1,25
- Strikte hantering van het profijtbeginsel door overheidsorganen	1,25
- Matiging/aanpassing arbeidsvoorwaarden in de collectieve sector incl. marktconforme wachtgeldregeling	1,20
- Voortgezette afslanking van de Rijksdienst	0,90
- Vermindering overheidsopdrachten aan externe adviseurs	0,45
- Vermindering subsidies volkshuisvesting	0,60
- Vermindering subsidies landbouw	0,40
- Verkorting studieduur m.n. wetenschappelijk onderwijs	0,60
- Betere aanpassing WAO/AAW/IOAW/IOAZ aan de overige sociale voorzieningen	1,00
- Beperking kinderbijslag na tweede kind	0,75
- Renterenseignering bedrijven	0,60

Deze tekortreductie heeft, vooral op de wat langere termijn grote voordelen:

Ze brengt Nederland in de Europese Monetaire Unie indien wordt aanvaard dat, hoewel onze nationale schuld dan nog boven de 60%'s norm ligt, de trend een sterke daling aangeeft.

Ze leidt tot een besparing op rentebetalingen door de Rijksoverheid in de orde van f. 600 miljoen, die in eerste aanleg te gebruiken ware om de **vermogensbelasting** stapsgewijs volledig af te schaffen.

Ze vermindert de collectieve lastendruk met niet minder dan 2 procentpunten tot ongeveer 51,6% van het netto nationaal inkomen.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND gaat vooralsnog uit van een zwakke economische groei van 1,75% per jaar. Dat - en de nog te hoge verhouding actieven/inactieven - leidt in beginsel tot ontkoppeling van de overdrachtsinkomens. De AOW, met een andere rechtsgrond, blijft daarbij buiten schot en volgt ten minste de inflatie. Deze stellen wij op 2,5% per jaar. Uitvoering van ons programma leidt waarschijnlijk tot een lagere inflatie. Van de wel te ontkoppelen overdrachten bij een lagere economische groei willen wij nog een kwart (zij die absoluut niet meer kunnen inleveren) uitzonderen van ontkoppeling. Aldus wordt in beginsel f. 2 miljard omgebogen op overdrachten met een structureel karakter. Gegeven de conjuncturele ontwikkeling van de economie zal jaar na jaar moeten worden gezien of herstel van de koppeling mogelijk is.

Voor lastenverlichting worden f. 8,5 miljard structureel ingezet. Die betaalt zich meer dan terug. Verwacht kan worden dat na redelijk korte tijd hier door middelenbesparing (minder uitkeringen aan werkzoekenden) en -opbrengsten (meer belastingafdrachten vanuit de extra werkgelegenheid en toenemende winsten uit bedrijven) tot f. 14,5 miljard beschikbaar komt. Voor extra investering in kennis(vergaring en -overdracht plus kennisinfrastructuur) wordt ingezet f. 2,5 miljard..

Genoemde f. 8,5 miljard voor lastenverlichting ware te gebruiken voor verlaging van de wig door middel van het geleidelijk schrappen van de overhevelingstoeslag. Het mes snijdt daarbij aan

twee kanten: voor werkgevers wordt arbeid goedkoper (de totale loonkosten dalen), werknemers kunnen hun lasten via de eerste belastingschijf zien dalen. Hierdoor kan ook de financiering van de AOW worden veiliggesteld, hetgeen bij elke procent AOW-aanpassing ongeveer f. 336 miljoen kan besparen. In eerste instantie kan de wig met 2,8% dalen.

Indien werknemers en werkgevers zo verstandig zijn overeen te komen de eerstkomende jaren de lonen met niet meer dan 1,75% te laten stijgen (in de praktijk komt dit in totaal dan toch nog op 2,5% waarbij, gegeven een gelijke inflatieveronderstelling, de koopkracht van de meeste werkenden gelijk kan blijven), kan loonmatiging en vooral het wig-effect zorgen voor extra werkgelegenheid van omstreeks 170.000 banen. Deze kunnen voor ongeveer 100.000 uit de marktsector komen: daar waar in hoofdzaak de algemene middelen worden verdiend.

Een, door ons minder voorgestaan, alternatief is de lastenverlichting pondspondsgewijze toe te wijzen aan bedrijven respectievelijk werkenden (via een kleine 2% verlichting in de eerste belastingschijf).

Strikt gescheiden van het structurele aspect (dat bij tekortreductie gaandeweg nog veel belangrijker wordt!) wil het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND rekening houden met het conjuncturele aspect (periodiek 3½ tot 4½ jaar van ruimere economische groei). Bij gezond worden van de economie kan geleidelijk een positief conjunctureel effect een structureel (dus steeds doorwerkend) karakter krijgen.

Wanneer - hetgeen niet is uitgesloten - gedurende tenminste drie van de vier jaren van de komende kabinetsperiode de groei 2,5% of nog iets meer gaat bedragen, verruimen de voor intensivering van beleid beschikbare middelen tot maximaal ca f. 10 miljard. Hiervan zondert het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND f. 2,5 miljard af om - jaar na jaar te bezien - de koppeling van overdrachten te herstellen. Van de overige f. 7,5 miljard kunnen wig-impulsen worden gegeven tot nog eens 2,5% verlaging. Geleidelijk (bij structurering van hogere belastinginkomsten) neemt de verlaging der loonkosten toe tot ongeveer 5,5% naast het effect van de al genoemde (verwachte en door het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND bepleite) loonmatiging. Dit zal, wederom naast de kennis-impuls, de concurrentiepositie van Nederland sterk verbeteren en veel extra werkgelegenheid scheppen.

Hierbij wordt het volgende aangetekend.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit niet voor meer middelen voor politietaken, maar voor doelmatiger gebruik van de al zeer verruimde budgetten (meer "buitenmedewerkers").

Wij pleiten voor bestendiging van het infrastructuurbeleid. Zonder ombuigingen dus. De uitvoering van bepaalde kostbare, maar technisch leerzame en exploitabele werken (ondergrondse aanleg van de Betuwelijn, bijv.) ware eventueel iets meer in de tijd te spreiden. Het beleid ten aanzien van "niet verplaatsbare" economische pluspunten (Schiphol, havens, bijv.) ware onverkort voor te zetten.

Geen verdere bezuinigingen op het openbaar vervoer en tariefsverhogingen in de pas met de inflatie. Het blijven exploiteren van een aantal onrendabele verbindingen (vooral per bus) inpasbaar maken in het algemene beleid.

Geen verhoging van het arbeidskostenforfait.

Verhoging van het huurwaardeforfait in de pas met de inflatie.

Beperking van het aantal belastbare overdrachten per koopwoning.

Geen verdere bezuinigingen in de gezondheidszorg, maar de verwachte meerkosten door een groeiend beroep op deze zorg bekostigen uit meer doelmatigheid.

Al genoemd zijn de extra investeringen in kennisinfrastructuur (een krachtig technologiebeleid). Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND pleit ervoor dat de sociale partners bij het verdelen

van de zgn. economische ruimte allereerst het gewenste peil der bedrijfsinvesteringen veilig stellen. En waarbij de overheid haar inbreng ook vaststelt. Pas na zo'n "nationale consensus" volgt het verdere verdelingsproces! Eventuele stimuleringsinstrumenten (die alle al zijn bedacht) moeten na de beleidsvaststelling worden bepaald.

De komende 10 jaar moet de financierbaarheid van de AOW op lange termijn worden veiliggesteld. Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND heeft daarvoor al wegen aangegeven. Eventueel kan de heffingsgrondslag van de AOW-premie worden verbreed.

De meeste bedrijfssubsidies kunnen aldus worden afgeschaft (met uitzondering van die in het kader van technologiebeleid en faciliteiten voor arbeid ten dienste van spur- en ontwikkelingswerk). De taak van de overheid in het kader van een gezond en concurrerend bedrijfsleven is allereerst: **voorwaardenscheppend**. Concurrentievervalsende subsidies moeten in Europees kader worden uitgebannen.

Het ALGEMEEN OUDEREN VERBOND gaat er van uit dat de lastenverlichting per 1 juli 1994 door het kabinet structureel is veiliggesteld.

De totale ombuigingen (structureel en in eerste aanleg conjunctureel) belopen maximaal f. 21 miljard).

De nationale schuldquote kan aldus met 1,3 procentpunt in eerste aanleg worden teruggebracht tot 80,0%.

De verhouding niet-actieven/actieven kan aldus verminderen van 858 per 1.000 tot ongeveer 825. Hiermede wordt de deur naar volledige koppeling geopend.

De arbeidsinkomensquote (AIQ) kan met ongeveer 3,5 procentpunt dalen tot omstreeks 81,5. Dit geeft het bedrijfsleven door winstherstel lucht voor innovatieve, vervangende en uitbreidingsinvesteringen.

De totale extra-werkgelegenheidsimpuls kan 170.000 banen bedragen, merendeels in de marktsector.

7 april 1994

KONINGSVAREN 21
5552 EA VALKENSWAARD